

SOUTH-AFRICAN-PUBLIC-LEADER
12 DEC 1955

No. 47—VOL.—LIII

FRIDAY,
9TH DECEMBER, 1955

Registered at the G.P.O. as a Newspaper

Price 6d.

INDIAN OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

S.A. Indians And Indian Citizenship

By C. W. M. Gell

EARLY in August reports appeared in the South African press about India's new Citizenship Bill which is still before the Indian Parliament. The reports said that "persons of Indian descent, whose parent, grandparent or great-grandparent was a citizen of India, could themselves be registered as citizens of India if they are living abroad." It was further stated that persons belonging to Commonwealth countries, "which have accepted the principle of reciprocity and which have agreed to admit Indians as citizens in their own countries," may also be registered. But that persons, even of Indian descent, living in Commonwealth countries which do not accept the principle of reciprocity cannot in any circumstances be registered as citizens of India.

On the basis of these reports an Afrikaans Sunday paper flew an interesting kite. It suggested that India was seeking to strengthen its claim to interfere in our domestic affairs by converting some or all of our Union Indians into Indian citizens. This called for an amendment of the Union's Citizenship Act, said the paper, whereby an application for Indian citizenship would be deemed a formal action renouncing South African citizenship. "In certain circumstances," added the Nationalist editorial, "it would probably be much simpler for the Union to deal with Indians if they are only citizens of India and have forfeited their South African citizenship." The inference, no doubt, was that they then become deportable and India could not refuse to accept the repatriation of its own citizens.

It seemed at the time that 'Dagbreek' had overlooked the "reciprocity clause." We have now obtained a copy of the Citizenship Bill which lies before the Indian Parliament. From this it appears that Sapa's London correspondent cabled a condensation of its main provisions which was misleading on the question of reciprocity.

But there does not appear to be any sinister motive in the Bill and only one unimportant clause will be directly affected by the bad relations between India and the Union. This is clause 12 by which the Indian Government "may make provisions on a basis of reciprocity for

the conferment of all or any of the rights of a citizen of India or the citizens of any Commonwealth country."

This clause—and it contains the only use of the word "reciprocity" in the Bill—does not deal with the acquisition of Indian citizenship. It merely enables Commonwealth governments by mutual arrangement with India to have conferred upon their nationals in India such rights as they are themselves prepared to grant Indians in their own countries. A case in point might be the acquisition of voting rights by an Indian in the United Kingdom after six months residence. Possibly India will reciprocate this privilège to British citizens resident in India.

Quite clearly the clause will not be invoked in relation to South Africa, which will not allow Indian citizens to pass through the Union by air on a transit visa, not even if they sleep at the airport and never leave it. Possibly it has not occurred to the Union Government that many more South Africans need to pass through India on their way to the Far East than Indians need to cross South Africa. While one can understand the Indian Home Member's firm statement that there is no basis for reciprocity with the Union, one can only hope that India will not reply to our pettiness by a similarly petty gesture against Union travellers.

As the acquisition of Indian citizenship by Union Indians, this can only be done by registration under clause 5. Other than special cases of women marrying Indian citizens or minor children of persons who become Indian citizens, the relevant sub-clause is 5 (1) (b). It provides that Indian citizenship by registration may be acquired by "persons of Indian origin who are ordinarily resident in any country or place outside undivided India." This might for a moment seem to justify 'Dagbreek's' alarm.

"Persons of Indian origin" are defined as those who were born in India or either of whose parents or any whose grand-parents were born in undivided India. It is, therefore, theoretically possible for most of our Indian population to apply for, and possibly receive, Indian citizenship.

(Continued on page 516)

Today, of all days, the joy of giving is uppermost in every heart. The best thing to give to your enemy is forgiveness; to an opponent, tolerance; to a friend, your heart; to your child, a good example; to your father, deference; to your mother, conduct that will make her proud of you; to yourself, respect; to all men, charity; and to your loved ones ?

**Surely a NEW INDIA PROTECTION POLICY,
the best of all Gifts.**

THE PLEASURE OF GIVING IS YOURS, AND THAT OF SERVING YOU IS OURS.

The
New India Assurance
Company Limited

Principal Controlling Officers:
Rustomjee (Pty.) Ltd.

140, Queen Street,
DURBAN, NATAL.

**NEW NYLON
SAREE MATERIALS**

— JUST ARRIVED —

Gold Striped Fancy Nylons 48" 12/6 yd.	Real Denares and Jarl Gold Georgette Sarees and Borders. Big range in stock.
Spotted Georgettes 45" 4/6 yd.	Georgette Jarl Work Sarees All colours. £4-10-0
Two Tone and Rainbow Georgettes 45" All Shades 4/11 yd.	Georgette Sarees Cotton Embroidery £3/15/0
Bordered Georgettes All Shades 45" 3/11 yd.	<p>CHILDREN'S SCHOOL WEAR Boys Shirts, Knickers, Blazers, Vests, Socks. Girls Gym Blouses etc. At Reduced Prices.</p> <p>CHAMPALS! Plastic Fancy Tops with Heel Size 3 to 7 18/6 pair Also Leather 8/6 & 10/6 pair</p>
Embossed Georgettes 45" 5/11 yd.	
Coloured Georgettes 45" 3/11 yd.	
<p>BLOUSES Printed Georgette and Bemberg Skippers. Huge range now at clearing Prices.</p>	

Write For Samples: (Not for Rhodesia)

JAYBEE SILK HOUSE

39 MARKET STREET, JOHANNESBURG.



B. I. S. N. Co. Ltd.

S.S. Karanja due 30th Dec. 1955 Sailing 4th Jan. 1956.

S.S. Kampala due 28th Jan. Sailing 2nd Feb. 1956.

For Bombay via Karachi.

Passengers must conform with the Cholera Vaccination and Yellow Fever inoculation requirements and obtain certificates from their nearest District Surgeon. Inoculation by and certificates from private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES : DURBAN TO BOMBAY

First Class - single without food £83-10-0

Second " " " " 55-0-0

Third Class Bunk 28-10-0

Muslim Special Food £11-10-0 Ordinary Food £4-17-6

Hindu Special Food £10-3-0 Ordinary Food £4-5-6

Bookings for 1st, 2nd, 3rd can be effected by communication with us by telegram or letters.

For further particulars apply to—

SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.

390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.

Tel. Add. "KARAMAT."

INDIAN OPINION

FRIDAY, 9TH DECEMBER, 1955

Save The Afrikaner

THOSE who have ranged themselves against Apartheid fight not only because it threatens their existence and way of life, but because it also constitutes a danger to South Africa and to the people who believe in it. This aspect of the fight is rarely given the attention it deserves.

When the two former British colonies of Natal and the Cape joined the two former Boer republics of the Free State and the Transvaal in the Union of South Africa what happened then was that a new nation was born. Union was the final rejection of the concept of separate destinies for the peoples who had entered Union.

By giving up their independence the Boers admitted that if they kept away from the British they would land themselves in trouble. The British too felt that their future lay in joining hands with the Boers. Even the non-Europeans, who were not consulted but who, by implication, also accepted Union, felt that a better future for them lay in joining hands with their White countrymen.

Union, then, came about because of a deeply-felt conviction by the Africans, the Boers, the British, the Coloureds and the Indians that they could all survive only if they rejected the idea of leading separate national lives of their own; only if they set up a State

in whose unity would lie their strength. In other words Union was a rejection of Apartheid with its emphasis on race as a determining factor in a nation's destiny.

By dividing the races and laying stress on race and colour the men of Apartheid are destroying the very bonds which bind one South African to another. They are destroying the very foundations on which Union rests. They are driving the races to the position before Union. This, in our view, is an attempt by a few political fanatics to undermine and finally destroy Union. In fighting them, then, we fight against anti-national; anti-South African forces. We are for a united South Africa whose peoples shall be bound together by ideals they shall all cherish together.

But we are fighting against something else as well. At the time of Union the representatives of the Afrikaner gave their word of honour that they would remain true to South Africa; that South African citizenship meant partnership. We concede the fact that at the time it was a partnership of the White races only. We charge, however, that in the years since Union the leaders of nationalist Afrikanerdom in the Church and the State have created the impression that Afrikanerdom entered Union to trick the other people into surrendering their own independence to facilitate subsequent

domination by the Afrikaner Nationalists.

Let us repeat again: Union was a rejection of separate destinies for the races. To come now with Group Areas Acts; Bantu Education Laws and Citizenship decrees is to reject Union; to repudiate the pledged word of honour of the Afrikaner people as given by their leaders when they entered Union that

rejected by the tribe into which Afrikanerdom has degenerated under the leadership of those to whom a people's pledged word is just a word and nothing more. The overwhelming majority of the Afrikaner people are, as the results of by-elections show, solidly behind the Nationalists.

For this reason we are justified in warning Afrikanerdom that the road it has taken will lead to its own destruction. To dominate, the Afrikaner will have to destroy and silence all voices of conscience in his bosom. From there he will attempt to crush all who raise a voice against this. That will isolate him and finally turn all the peoples of the country against him. When that evil day comes the Afrikaner will be very largely to blame—for, in the hour of his greatest strength, he shows a shocking inability to unite or lead a nation. Instead of binding the peoples of the Union together, he is dividing them. But in dividing them he destroys South Africa and destroys himself.

The duty of all democrats, then, is not only to fight Apartheid, but to fight to save the Afrikaner because if the Afrikaner goes down he will do so with all of us!

MR. MANILAL GANDHI

WE are glad to report that Mr. Manilal Gandhi is now feeling much better. According to the doctor he is expected to be discharged from the hospital in another week provided he maintains the present rate of recovery. However he will not be able to do any strenuous mental work for at least another four to six months.

We have received many letters and telegrams inquiring about Mr. Gandhi's health and since we are unable to reply to each one personally, we wish to express our sincere thanks through these columns. We extend our thanks also to those who have kindly sent flowers and fruits to Mr. Gandhi.

We are all praying that Mr. Gandhi will soon fully recover and resume his normal activities.

they would belong to and work for a united South Africa.

Thoughtful Afrikaners realise that Union and Apartheid are irreconcilable. Those who see what is implied in this contradiction clearly have nothing to do with the Nationalist Party. They are the true keepers of Afrikanerdom's conscience. But they are in the minority and have been

To sit in silence when we should protest makes cowards out of men. The human race has climbed on protest. Had no voice been raised against injustice, ignorance and luet, and inquisition yet would serve the law and guillotine decide our least disputes. The few who dare must speak, and speak again, to right the wrongs of the many.

E. W. Wilcox,

FAIR WORDS OR FOUL PLAY?

(C. W. M. GELL)

SPEAKING at a Nationalist Party meeting at Potgietersrus on September 10, Dr. Dönges repeated what he had said in Parliament five years ago—that the Group Areas Act “must be applied justly and fairly, and that both sides (i.e. white and non-white) must be prepared to make sacrifices to ensure the future of their descendants.”

Non whites, however, see nothing in the many group area proposals now pending, most of them with open official backing, that will “ensure the future of their descendants” nor any evidence at all that there is going to be equality of sacrifice. The numbers of people involved in the proposed transfers form an adverse ratio of non-white to white of about fifty to one; and the sacrifices of value and goodwill of non-white properties and businesses affected are only slightly less spectacularly disproportionate.

One is, therefore, astounded at the speech made to the Coloured conference at Klaarjagersberg on October 6, by Mr. de Vos Hugo, the chairman of the Group Areas Board, who should know these facts and proposals more intimately than any other person. Having cited the Bible as imposing a sacred duty on the Government to accord justice to all groups and having promised “to see that no group suffers at the expense of another group,” Mr. de Vos Hugo said that no one would be shifted from their homes until alternative accommodation was available. Can he have been ignorant of the fate of some Indian and Coloured families in Johannesburg already, or have overlooked the many proposals made with the encouragement of the Board and its officials in the Transvaal and Natal for evicting all Indians on to bare veld outside Municipal limits.

He further said that the Europeans of Umtata were as uncertain of their future as were the Coloured people of the towns. But surely he heard Dr. Verwoerd assure the Transkei Europeans that they will never be compulsorily expropriated or forced to sell, and that they will be moved only as Africans buy them up according to “the natural evolutionary process?” Do the Coloureds, Africans and Asiatics of our towns have any such assurance? On the contrary, they face the probability of early enforced migration. In fact, Mr. de Vos Hugo refused to answer

questions about what would happen to old-established Coloured areas in our towns and whether Coloureds would be removed from the existing urban areas, since these would be “statements of policy.” But those who have studied the proposals under the Act are in little doubt about what is intended. With a very few “most favoured non-white” exceptions and without consideration for their often prior rights, convenience or comfort, non Europeans are going to be moved out of the centres of the towns to or beyond the outskirts—not because they want residential segregation, but because that is the will of the politically and economically dominant white population.

A Johannesburg English-language newspaper saw fit to congratulate Mr. de Vos Hugo on his “gentle words” and sympathetic approach to schools and churches, which will be allowed to remain under permit “as long as they continue to serve their own community.” What this means was revealed by the Bishop of Kimberley who was faced with the totally unacceptable condition that an Anglican Church must undertake to serve white people only. And there is the case of the Indian high school at Booysens moved 18 miles out of Johannesburg to uninhabited Lenz.

But, in any case, fair words do not redress unfair deeds. This is something which the recent report of the U.N. Commission on South Africa has not got quite clear. It is true that apartheid, in the sense of total territorial separation, is standing still or going backwards. But this was only the ultimate goal envisaged by a few conscience-stricken idealists who shrank from the repressive aspects of popular, political apartheid. The reality of this latter is, and has always been, *baasskap* and the shunting of non whites around to suit European convenience. It is now being applied with daily increasing severity.

And this, despite Mr de Vos Hugo's soft words, is what is happening or shortly to happen under the Group Areas Act. For example, see the reason given at Wolmaranstad in September for wholly ejecting the town's Indians:

“The desirability is proved by the mere fact that the Indians are in the middle of the town, and it is desirable to remove them to preserve the character of

the town.” Or the difficulty that municipalities like Port Elizabeth and Grahamstown have with the Board or the Government's Reference and Planning Committee whenever they propose to allow non-white traders to retain their businesses.

Or the promulgation of location regulations for Witbank's Asiatic Bazaar, under which 21-year lease-rights are reduced to 12 months and permits are made compulsory for lodgers, visitors, children over 16 years etc. as in African locations. Or the conversion by the now Nationalist-dominated Town Council of Roodepoort of a proposed Indian group area within municipal boundaries into a scheme for one large ghetto for all Indians on the West Rand. Or the eviction of 1,000 Africans from the “black spot” farm Boomplaas 445 outside Lydenburg which they bought in 1905. Or the pending removal of African freeholders from a Natal township, where they had been allowed to purchase plots forty years ago to help pay off a municipal debt, where they have built homes and businesses, and are now to be moved 30 miles away to a place that is 14 miles distant from any town.

It is things like these that make talk of “justice and fair-play to non Europeans” seem so hypocritical. They are not specially selected items of biased evidence. They are a random sample of recent group area doings and proposals. If, as Mr. de Vos Hugo told the Coloureds, there must be “some sacrifices”, let there be some sign that the whites, who have *baasskap* and

demand segregation, are willing to pay the price and not impose it on those who do want to be segregated but powerless to resist.

Otherwise the charges of justice which Mr. de Vos H foresaw and deprecated will abundantly justified.

Sea Fares To And From India

Concessions To Students

THE Government of India has been able to arrange with shipping companies serving the India-East Africa route cheaper travel for students either way.

Both Eastern Shipping Corporation and the British Indian Steam Navigation Company will give a concession to bona fide students. African and Arab students domiciled in Africa, who are studying in schools and colleges in India, and also students studying in East Africa who wish to visit India and Goa will be allowed 50 per cent of the usual return fares (without diet); that is double journey on single fare. Certificates from headmaster or principal will be necessary.

The concession is available to students of 16 and above. It will apply to travel both by bunk and cabin class.

The concession will be granted during any one vacation only during a calendar year.

For full details enquiries may be made from the agents of these companies in Bombay and East Africa.

S.A. INDIANS AND INDIAN CITIZENSHIP

(Continued from front page)

But it hardly seems probable that they will. After all, the initiative lies with the person who must apply for registration. The Indian Government is not declaring overseas Indians its citizens, not even those who were born there (as most countries do). Rather the reverse: Mr. Nehru continually exhorts them to identify themselves with the countries of their adoption, though he prefers that they should do this with the non-white majority instead of the white minority.

And it seems in the highest degree improbable that Union Indians who have so sturdily resisted all repatriation schemes—preferring the devil know to the one barely 5 per cent of them have visited—will now decide in large numbers to apply for an extra citizenship which will only complicate their personal affairs, unless they genuinely wish to leave the Union for good. In which case, ‘Dagbreek’ presumably will have no objection. All India seems to be doing in this Bill is to enable them to regain Indian citizenship, if they wish. In all the circumstances this seems a most natural and reasonable

INDO-PAKISTAN FLOOD RELIEF COMMITTEE

CHAIRMAN'S APPEAL

IN a statement to the Press, Mr. Srabjee Rustomjee, Chairman of the India-Pakistan Flood Relief Committee said:

The India Pakistan Flood Relief Committee has, since its inception two months ago, been actively engaged in the collection of funds and has so far raised about £10,000. This sum has been subscribed by all sections of the people of Durban.

The Committee, in addition to issuing an appeal for funds has gone out on a drive. It has, however, not been possible to call on all the people we had intended to interview personally. The authority granted to the Committee in terms of the Welfare Organisations Act expires on the 27th December, 1955 and I make this earnest appeal to the community to subscribe liberally before the fund closes in a month's time.

The need is very great and whatever we are able to send will be deeply appreciated. The Committee has already sent relief in two instalments. The first instalment was of 30,000 rupees

each to India and Pakistan. Both Pandit Nehru, Prime Minister of India and Mr. Mahomed Ali, Prime Minister of Pakistan, have acknowledged the donations:

Mr. Mahomed Ali however indicated that blankets were urgently needed in Pakistan in view of the coming winter and would be more useful than cash money. In accordance with this a shipment of 68 bales of blankets to the value of £2,084—2—3 have been sent to Pakistan. A similar amount is being sent to India.

The floods that have struck India and Pakistan are the worst in the history of Asia and millions of people have been rendered destitute. We cannot stand by and watch when there is so much suffering and I appeal to the people of Natal to assist in the task of bringing a little succour to the suffering victims. Whatever is subscribed by the people of Natal will not be enough even to provide a cup of tea to each sufferer in this calamity. Subscribe now and do not wait till you are called upon to do so. I have implicit faith that my community will rise to the occasion.

FIVE POUNDS

Cassandra writes as follows in the 'Daily Mirror' dated November

RECEIVE a good deal of information from South Africa. Some of it is unsigned and bears no address—the reason being that in this murky Police State mails are opened and many of the critics of the Union who live there prefer to remain anonymous. It just doesn't pay.

Yesterday I heard of the remarkable story of Mr. Justice Ludorf and Pefen Simelane.

It seems to have shaken South African opinion and the South African Press—both of which are pretty hardened to injustice and brutality.

In this revolting affair there are two trials to compare—presided over by the same judge.

The first compares a European farmer who at a place called Bethal fired at a Native and wounded him. The farmer was found guilty of common assault and was fined five pounds.

Mr. Justice Ludorf, who tried the case, was indignant that it had been brought before the court at all and said: "I do not

know why this case was brought before the High Court. As soon as there is an assault on a Native there is great excitement and the case must be brought before the High Court."

In the view of this jurist it is apparently an acceptable thing to open fire on a Native. But that was nothing compared with the judge's conduct when trying another similar case a week later.

Once more a European farmer was charged with violence against a Native, one Pefen Simelane.

Pefen Simelane's offence was that he had dropped some seed. The accused felled him to the ground and then when he was lying there repeatedly jumped on the back of his neck. Such was the violence of this attack that the injuries he suffered included an open tear in the liver, a haemorrhage of the brain, a wound over the right forehead, two injuries above the left cheek and a gashed lip.

The doctor stated that blood was found in the lungs

Five days later he died. The man was, in fact, kicked to death.

His assailant was brought be-

fore the same Mr. Justice Ludorf and charged with culpable homicide. After listening to the description of the injuries the Crown amiably said that they would accept a plea of common assault.

The judge promptly agreed. The murderer was then released on a fine of five pounds for common assault.

Five pounds

That is the price that Mr. Justice Ludorf evidently places on the life of a man with a dark skin in South Africa. And since this adjudicator of the value of human life has not been removed from the High Court it can be

assumed that Mr. Swart, the Minister of what passes for Justice in South Africa, may concur.

If we, as I hope we do, accept Malta into the framework of the British Constitution, we might at the same time consider doing what we have never done before in the Empire of Commonwealth—kicking out a member. In this case the delinquent South African appendage.

After all, the main interests of Mr. Strydom and his republican pals are not ties of sentiment or culture or admiration for the United Kingdom, but the hope of further capital investment from the City of London.

NEWS IN BRIEF

Biggest entertainment news of the month is that Johnnie Ray will be appearing in South African cities during the Christmas Holidays. His season starts in Johannesburg on December 23.

King Saud of Saudi Arabia is on a state visit to free India. The President Dr. Rajendra Prasad, Prime Minister Nehru, Vice-President Dr. Radhakrishnan and Maulana Azad, India's Education Minister, were among those present to greet the distinguished visitor. A salute of 21 guns was fired.

India is exporting to foreign markets a large number of essential oils like sandal wood, turpentine, rosin, lemon grass, eucalyptus and geranium.

On the occasion of inauguration of H.M. Queen Elizabeth the Queen Mother as Chancellor of London University, Mrs. Pandit, the High Commissioner for India, was awarded the degree of Dr. of Laws, *honoris Causa*, at a ceremony at the Royal Festival Hall.

Mr. David Marshall, Chief Minister of Singapore, has just concluded a three day visit to India.

Indian Railways propose to run a vestibuled fully air-conditioned third-class train service as an experimental measure from October next year.

Another batch of 23 Indian boys and 14 Indian girls is to be sent to the U.S.A. next April

under the International Farm Youth Exchange Programme.

King Saud has donated Rs. 702,000 to some educational and cultural institutions in India. He had earlier contributed Rs. 300,000 to the Prime Minister's Flood Relief Fund.

The Czechoslovak Ambassador in India presented a cheque for Rs. 50,000 on behalf of the Red Cross Society of Czechoslovak for the Prime Ministers' Flood Relief Fund.

The approximate value of crops destroyed during the recent floods in India was Rs. 651.5 million. This did not include figures for Punjab and Himachal Pradesh. Other property worth Rs. 950 million was lost in Assam, Punjab and P.E.P.S.U. The number of human lives lost was 787 excluding figures for West Bengal.

More than 500 people were officially reported killed in a cyclone which ravaged India's South-East coast last week, destroying houses and crops, disrupting transport and causing floods, which have marooned several villages.

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.
Contact No 213 Macosa House, Second Floor,
17 Commissioner Street,
Ferreirastown,
Johannesburg. 'Phone 33-1654.

LATEST ARRIVALS OF RECORDS AND CALENDARS FOR 1956

Film Star Technicolor Calendars	2	9	each
National Leaders Calendars	2	3	"
Religious Calendars	2	3	"
Vivekanand Calendars	2	3	"
Ramakrishna Calendars	2	3	"

LATEST RECORDS

Lunka-Dahan	5	Records	38	9
Hari Darshan	3	"	23	3
Aurat	5	"	38	9
Basz	5	"	38	9
Jadoo	5	"	38	9
Badal	2	"	15	6
Dost	3	"	23	3

Gujarati Film Song Books 9d. Each.

Nastick, Udan-Kota'a, Jhamela, Rungila, Taxi Driver, Boot-Polish, Lunka-Dahan, Hari-Darshan, and Patita.



Record Packing 2/6 for Union and 7/6 for Rhodesia.

Obtainable from:

BHARAT MUSIC SALOON

AND BOOKSELLERS
(Corner Grey & Lorne Streets)

286 Grey Street,

Phone: 26070.

DURBAN.

Cuticura
AN ANTISEPTIC OINTMENT

FOR SAFETY'S SAKE

A break in the skin is a 'way in' for germs! Apply Cuticura Ointment—quickly. To rapidly restore skin health. To combat infection. To ally sores, and to keep the injury clean and comfortable while it heals.

FOR CUTS AND SCRATCHES

BOOKS FOR SALE

Satyagraha In S.A.
—By M. K. Gandhi 15/-
Bapoo's Letters To Ashram Sisters
—By Kaka Kalelkar 2/6
Which Way Lies Hope
—By B. B. Gregg 2/6
A Nation Builder At Work
By Pyarelal 1/6

Gandhi And Marx
—By K. G. Mashruwala 2/3
Why Prohibition
—By Kumarappa 1/-

Obtainable from:

'INDIAN OPINION,'
P/Bag, Durban, Natal.

Seven Months With Mahatma Gandhi

Being an Inside View of the Non-co-operation Movement of 1921-22
By Krishnadas

Abridged and edited by Richard B. Gregg

Writing of the two volumes of which this is an abridgement Gandhi wrote: "I have gone through them. And the facts appear to me to be correctly set forth and exhaustively dealt with.....The volumes are the only narrative we have of the seven months with which Krishnadas deals."

Price: 12s. 6d.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal

Cable & Tel. Add.: "HARGYAN".

Phone 29368.

P. HARGOVAN & CO.
(PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS
AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.

155/7 Warwick Avenue

DURBAN.

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING
CO. LTD.

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants

Direct Importers.

47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

BOOKS FOR SALE

Ramanama—M. K. Gandhi	2	0
An Atheist With Gandhi—Gora G. Rao	2	0
Key to Health—M. K. Gandhi	1	6
A Gandhi Anthology (Book I)—V. G. Desai	1	3
Gandhian Ethics—Benoy Gopal Ray	2	6
Basic Education—M. K. Gandhi	2	6
Bapu's Letters to Mira (1921-48)	7	6
For Pacifists—M. K. Gandhi	2	6
The Educational Philosophy of Mahatma Gandhi —M. S. Patel	8	6
To Women—Amrit Kaur	1	0
Drink, Drugs and Gambling —M. K. Gandhi	5	6
To the Students—M. K. Gandhi	8	6
Unto This Last—M. K. Gandhi	1	0
The Gospel of Selfless Action or The Gita According to Gandhiji (Translation of the Original in Gujarati with an additional introduction and commentary) —Mahadev Desai	8	6

Obtainable From:

Indian Opinion,
P. Bag, Durban, Natal.

AFRICAN VIEWPOINT

BANTU NASIONALE PARTY

By JORDAN K. NGUBANE

I THOUGHT it was significant that the release of the news on the formation of an African branch of the Nasionale Party in the Transvaal was made just shortly after the Nongoma meeting which Minister Verwoerd had with Zulu-speaking leaders and chiefs.

If Press reports are any guide the conference was not the sort of thing the Minister is accustomed to. Firstly, the Zulus apparently saw no reason why 300 of them should provide a guard of honour for a man who had made up his mind to teach their children in the schools that slavery to the Whiteman is a good thing for an African.

Secondly, in the debates it became quite clear that the Zulus had a mind of their own on all matters the Minister laid before them. I can very well understand why the Minister was so worried about having had to attend a meeting which started long behind schedule.

The Zulus are courteous people and I am not surprised that voices were raised which said one or two kind things to the Minister. But Minister Verwoerd is not a fool. Emotionally he has been through all the feelings and mental torment of an oppressed people. He knows precisely how he felt and still feels about the British who destroyed the Afrikaner's republics. He knows full well how the African, oppressed under Apartheid rule, feels about it all. When the Zulus treated him in the way they did, after some of the extremists in his Party in the Transvaal had called him a *kaffer-boetie*, he knew precisely what was happening. He knew also what to do.

He knew that beneath the rustic politeness of Zulu grey-heads lay a determined rejection of the things he stood for. I am sure Minister Verwoerd is under no illusions about the Nongoma conference. He does not deceive himself that he carried the Zulu people with him. Perhaps he might as well be already aware that if you do not have the Zulus with you, you are on a bad wicket. Perhaps he might still be going to learn that lesson.

But after the rebuff the Zulus gave him, the Minister had to show his Party's extremists that his line pays. The Press came out with the news that

certain Africans in the Northern Transvaal had formed their branch of the Nasionale Party.

There is nothing really new in the event itself. It is known that the Apartheiders are determined to spare no effort not only to get the African to accept Apartheid but to "liberate" him from English influences and get him to line with Afrikanerdom. The persecution of the African National Congress is but only a part of a bigger plan to consolidate Apartheid in the African community. One of Apartheid's objections to Congress is that it is riddled throughout and through with liberal and "communist" influences. Since Apartheid sees values in terms of race, liberal means English and commuonist means Jewish. In the final reckoning English and Jewish money-power is, in Nationalist eyes, one and the same thing.

A few years ago the Nationalists encouraged the formation of the Bantu National Congress as a rival to the African National Congress. They did not realise then that behind the African National Congress is nearly fifty years of political experience and that a mushroom organisation peddling a negative idea like Apartheid and backed by ignorant chiefs and inexperienced leaders stood little chance of survival. The leader of the Bantu National Congress, who had the rare privilege of being quoted publicly by the Prime Minister (Dr. Malan himself) and two other Cabinet Ministers, ended up in jail.

By forming the African branch of the Nasionale Party the Apartheiders have taken half a leaf from the Liberal's book. The Liberals formed a Party where the races worked together on the basis of equality to realise their ideal. Behind this working together was, of course, a common belief in equal partnership. People who are not equals cannot work together in a political party. By admitting the African into membership of the Nasionale Party could it be that the *herrenvolk* have at last realised that race equality after all is the only way out for South Africa? In any case it must be a source of some comfort to the Liberals to know that their concept of equal partnership is so powerful that it has had to be aped by the Nationalists.

But then, there is more to the formation of the African branch than this. The Nationalists hope to produce a race-conscious African political group which will bark so violently against liberalism and the White South African that most Europeans will be frightened into seeing in Apartheid and the Nationalists the only forces to exorcise the demon of African nationalism.

I do not think the Nationalists delude themselves much into thinking that such a political pressure group under their influence could sway African opinion to any marked extent. They have tried a number of stunts in the past to do this and all have failed dismally. What has happened is that Nationalist-sponsored political organisations tended to attract men whose characters could not stand scrutiny.

I do not know the African men behind the Transvaal Nasionale Party. I believe they are honest, straight-forward men. I believe, also, that they will have the courage to come out openly and tell their people where Apartheid is good and will be willing also to be told why we think Apartheid is an evil thing. I believe also, that even if these men are honest, upright and full of virtue, the movement will attract political adventurers, job-seekers, careerists, concession-seekers, and, in general, the type of person who becomes a liability rather than an asset to a political movement. For a while, it might even attract a few mistaken or misguided people in the Church. The chances are, however, that it might also go the way of its predecessors. If it survives, it will be because the Nationalists have learnt their lesson.

On the other hand it is quite possible that under able leadership the Bantu Nasionale Party could exert pressure on the Baas Party in the direction of what is called Positive Apartheid—which recognises the African's right to self-determination. This would split the Nationalist Party from head to foot. The Bantu Nationalists who wanted a Bantustan could count on the backing of SABRA and powerful elements in the Dutch Reformed Church. At the moment the Bantustan lobby in the Nationalist Party is handicapped by the absence of favourable responses from the African side to its *mite-flying*.

It must be said, however, that the African's chances of splitting the Afrikaans community on the Bantustan issue are on the minimal side at the

moment. What is sure to happen is that the apartheiders would make the Bantu Nationalists pay very dearly for any weakening of Afrikaner solidarity. Did I say pay? The word should be *FUNISH*.

On the other hand the White Front has shown that it can be cracked. Colour is no longer the unifying bond that it had been for a long time in this country. People on the White side respond readily in growing numbers to African appeals for positive bonds based, not on colour but on values cherished in common. The emergence of the Liberal Party shows that values and ideals are proving a more powerful force in binding the peoples than ordinary colour.

The Bantustan ideal might prove a powerful concept binding the SABRA wing of the Nationalists with the Africans. So powerful might this become that it might split the ranks of Afrikaner Nationalism. If that happened, South Africa would stand to gain a lot.

In the meantime, of course, we must all understand that the growth of an African form of Apartheid would be a positive menace to South Africa. The Apartheiders are desperate men. They will throw South Africa over the precipice to remain in power. They are producing a Frankenstein in the hope that it will destroy the others first before it turns on them. The duty of every democrat in these circumstances is to work with renewed determination to sell the Equal Partnership idea.

I am impressed with the volume of literature from the Apartheid side. I think that it is time we on the liberal-democratic side answered with an equal volume of our own literature in the form of not only pamphlets but newsletters in the vernaculars as well and a national newspaper to work up liberal-democratic opinion. Point for point the odds are in our favour if we have the necessary determination and readiness to make the requisite sacrifices.

SEED CATALOGUE

Distin's 1955-56 illustrated descriptive Seed Catalogue. If not in your possession already please write for free copy to Distin's Seeds, Box 2060, Johannesburg.

WRONGS, RIGHTS AND DUTIES

By JOSE DE BENITO

"Everyone charged with a penal offence has the right to be presumed innocent until proved guilty according to law in a public trial at which he has had all the guarantees necessary for his defence."—(Article II of the Universal Declaration of Human Rights)

ON reading a newspaper report of a public trial where the prisoner withdraws his confession he made to the police during the enquiry, many people would most likely shrug their shoulders and say "Well, why did he confess in the first place? I would never have admitted to a crime that I had not committed." They would probably be horrified if you suggested that the confession could have been obtained under duress, for to them torture is a thing of the past.

Yet a few years ago, when Haire Ballos was asked "Are you likely to revert to torture?" he concluded that this frightful possibility had to be reckoned with. And he was right.

In a few days' time the world will be celebrating the seventh anniversary of the Universal Declaration of Human Rights. When the General Assembly of the United Nations adopted this historic act on December 10, 1948, it was proclaiming a common aspiration after an ideal, but not, unfortunately, a universal law. Article 5 of the Declaration asserts that "no one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment." Yet almost every day accounts appear in the press of how cruel parents torture and exploit their children. Everyone agrees that these people are criminals or lunatics and have to be treated accordingly.

But what of the man who gets up in court and proves that he only admitted his guilt under constraint, that he was questioned for hours on end without being allowed to sit down, to eat, or to sleep, so that he finally broke down and signed a confession, any confession, just to put an end to his ordeal? And what happens if the prisoner is unable to prove that he has been subjected to such treatment? All too often he is convicted and the "judicial error" becomes a "miscarriage of justice."

Such cases make mockery of the rights and freedoms proclaimed in the Universal Declaration of 1948. But the ordinary newspaper reader sitting

comfortably in his armchair who says "I would never have confessed," generally only knows half the story. He cannot put himself in the place of a man willing to sacrifice his whole future just to put an end to intolerable suffering.

A few years ago, a young woman was charged with murder and sent for trial. She had taken full responsibility for the crime during the police investigation and, early in the case, there appeared to be no doubt as to her guilt.

Medical experts testified that the death had been caused by strangulation and photographs taken by the police during the enquiry produced damning evidence against the accused.

So when she later withdrew her confession it looked as if this retraction would do her little good. However, a surprise was sprung on the court when one of the witnesses revealed that she too had made a false confession after having been interrogated by the police for hours under very harsh conditions. Moreover, medical witnesses for the defence also produced photographs which revealed constriction marks on other parts of the body, particularly at the waist.

It was clear from the doctor's explanations that the man had

had an epileptic fit, and was "murdered" by his own tight fitting collar which choked him when his neck was swollen by the seizure.

The accused woman was acquitted; but the man in the street could not help wondering what would have happened if the doctor had not made his own investigation and taken the trouble of getting extra photographs.

It is only human to make mistakes and even the best judicial systems have their weak points. But every safeguard must be taken to ensure that the police investigation is conducted with the utmost fairness and that the accused be regarded as innocent until true justice has proved his guilt. And it must be "proof," not a trumped up "confession."

"There is room in the world for many different truths," wrote the French 18th century theologian Sebastian Castellion, "and if men really wanted to they could live harmoniously with one another." This is the real essence of the question of human rights. For each right carries with it a duty which must take into account the rights and freedoms of others. In other words, the progress of the rights proclaimed in the Universal Declaration of 1948 depends in the long run on each individual's conscience and tolerance towards his fellowmen.—Unesco.

Wit And Humour

Pat was looking very ill as he got out of the train. "Sure, Mike," he said, "I was sitting with me back to the engine. That made me feel sick."

"Pat, yer daft," said Mike, "why didn't ye ask the passenger opposite you to change seats?"

"Indeed, I thought of it," says Pat, "but there wasn't wan opposite."

"Will you lend me your pump for a moment?" asked the stranded motorist, as the big car drew up besides his own.

"No fear," answered the new arrival, as he pushed off, "that's the way I got mine."

A barrow boy had parked his barrow just off one of London's most famous thoroughfares when up came a Yank and started picking over the fruit.

"Say," said he, picking up a watermelon, "is that the biggest apple you have in London?"

Back came the reply, quick as lightning, "Mister put down that grape."

Drunk: "Believe it or not, Officer, I'm hunting for a parking place!"

Policeman: "But you haven't got a car."

Drunk: "Oh, yesh I have. It's in the parking place I'm hunting for!"

Arctic Explorer: "An Arctic night lasting a hundred and forty-one days is no joke, I can tell you!"

Friend: "Why, man, it's marvellous! Fancy being able to say to a creditor: 'Please call again in the morning!'"

"A friend of mine calls his car 'True Love'."

"Why?"

"Because it never runs smooth."

"I'm in a tough spot, Sam"

"Never mind, you'll soon be on your feet."

"Yeah—if I don't keep up the instalments on my car."

Johnny's mother had just presented the family with twins.

"If you tell your teacher, I'm sure she'll give you a holiday," advised his father.

Johnny did and returned home radiant. "No school for me tomorrow," he said, proudly.

"You told your teacher about the twins?" asked father.

"I told her about one," said Johnny. "I'm saving the other till next week."

The train was swaying from side to side, and the strap hanging old gentleman, loaded with parcels, seemed to be in difficulties.

"Can I help you, sir?" asked a young man standing nearby.

"Yes," replied the man, smiling his thanks. "Hold on to this strap while I get my handkerchief out."

Tom and Sam were painting a room. Tom was standing on a ladder and painting the ceiling while Sam was painting the walls. Sam who wanted the ladder for a while came to Tom and said, "Tom, hang on to your brush, while I borrow your ladder for a while."

Quakers, as everybody knows, are gentle, calm folk. One awoke one night to find a burglar in the house. With a gun in his hand, the Quaker went into the room where the nocturnal visitor was looting.

"Friend," he said, "I would not harm thee or any man for the world, but thou standest where I am about to shoot."

The burglar got out of the way.

A man was going to work early one morning when he picked up an unpaid gas bill. He showed it to his wife and said he was going to pay it.

"What for?" she asked. "It isn't ours."

"Well," replied her husband, "there's 3s 6d. discount, and I might as well have it as anyone else."

Judge: Why did you hit your wife with a lamp?

Defendant: The chair was too heavy to lift.

There's a new panel game in which each contestant is handed a quart of whisky, told to drink it, and has to guess who he is.

ORIGINAL CORRESPONDENCE.

BRIDGE-MAKERS AND MENDERS WANTED
—FINAL INSTALMENT

THE EDITOR, 'INDIAN OPINION'

SIR,—I must apologise to your readers for the error of using the name of Mr. Tielman Roos in connection with the Durban Debating Society or Parliament. I had Mr. O. Pirow Q.C. in mind. The latter addressed the Durban Parliament on the implications of Apartheid. It was pleasant to hear him. I am sorry I could not attend the new and more vigorous International Parliament which carried the motion to the effect that European civilisation had failed.

Coming to the subject of bridge makers, I must illustrate the point I wish to emphasise now. I was shocked one day when, for no reason, I was handcuffed; and marched through the main street of a well known Natal town. At the station a railway ticket was bought for me. For the first time I travelled third class. When the ticket examiner wanted the ticket the "official"—an African policeman, was asleep. I was not. "Why don't you take these handcuffs, and get off the train if he can dare to sleep?" the ticket examiner asked me. I smiled. Then I explained that I want my case to be tried. I knew I was not a criminal. The ticket examiner asked what had happened so that I could be handcuffed. "Nothing!" I thundered. My blood began to boil once more. "Please wake him up," I asked the ticket examiner. He did.

We reached the destination at daybreak. A pick up van was awaiting my dear self—a prisoner now.

The time came for me to fight when I stood before the Magistrate. But I was merely asked for £2 bail which I paid. I was all smiles. Now I could fight. And I was going to sue the Minister of Justice for wrongful arrest. I was back at the school when I and behold the £2 bail was refunded by a Government cheque. I was furious. I wanted not the £2 back—but the case to go on. I rushed to the Prosecutor's office, demanded to see the file containing my case. There wasn't a piece of paper bearing on the case. Nothing! Not even a jacket.

I was then told to forget things. I told the official I was already prepared to forget—but only when I had been paid the damages by Justice. I did not even get the case going. Every European advised me to keep

cool. One of them offered me a pair of handkerchiefs. I declined. I was furious.

So, we see that a non white can be like a ball between two racquets. Is there any justice in our country? Of course, there is. But sometimes it is coloured. That is unfortunate. I must repeat it. It is unfortunate that justice which is the very essence of good government in the home, at school, at the sports ground, at the law courts—yes, everywhere—can sometimes be coloured. It is a sad state of affairs when I am sometimes a good man. My neighbour can ask me to keep £100 for him because I was good when he did so. He loses his money because at another stage, I was not so good after all. Too bad!

Have you ever thought of it that it is significant that white South Africans are Europeans who do not live in Europe. I am glad I am an African first and last—now and forever. And nothing else! I have dwelt on this aspect of our manufactured problems at length because it emphasises the point I am making.

God will never work through people who are sometimes good. He insists on the gold that glitters. He is pure. So must his human instruments be. In England, there was excitement and resentment over the influx of the good people from the West Indies. The leaders refused to take drastic action. The leaders were as usual tolerant.

In England the Conservative Party in the House of Lords is doing everything to strengthen the Labour Party opposition. What am I talking or writing now! But it is true. Is that true in our own country? I am not dealing with politics but facts which shows justice or otherwise. Please get that clearly.

"The darkest part of the night is just before dawn," someone said. How true! When the non-whites feel so dejected and forlorn, isn't the saying designed to give us hope. Deliverance is just round the corner. Cheer up;

This idea of encouraging our fellow non-whites is No. 1 duty for bridge-makers. No. 2 is Unity. We are grouped as non-whites. Let us accept it as a challenge to unite. Let us teach our non-white friends to cast off hatred, mistrust and all those things which cause divisions.

You know what a football team does in order to win. They act as a team as long as they are regarded as a team.

No. 3 duty is to expose the false theory that it takes a white person to do the proper thing. Again I must illustrate. When I was a schoolmaster at Bulawayo, S Rhodesia, the whites were hopeless about good singing in African schools there. To cut a long story short, the Principal of our school suggested Africans were a cursed lot. "Why can they not sing praises sweetly?" I accepted the challenge. After training a choir of sixty voices rather privately for six months, I staged a concert. I begged the choir to sing easily and dejectedly so as not to arouse curiosity. I explained that our aim was to kill stage fright only. Any nervous pupil would be taken out of the coveted post in the senior choir. Another six months of secret practising by the choir brought us the desired pitch of my aim. During the closing week at the end of that momentous year, we staged a concert. Europeans, Coloureds, and high-ranking Africans were invited. The choir was free from any stage fright, I was confident.

The first piece caused amusement, of course, it was chosen to kill any tension on the part of any one in the chair. It was "The cow jumped over the moon...the little dog laughed to see such fun"

The next song "Matona" certainly thrilled the packed audience. White people could not remain seated. There was "bad" excitement on the part of the Principal. He was converted in a public place. He was confessing he had never dreamt such a situation could arise. He was swept of his feet by the blending of voices—especially the well balanced soprano and tenor voices. The choir sang with telling ease.

It is the actions of non whites that will convert most white people.

Let us bridge the gulf. Let us convert them in public places.

Now for rewards in our next issue.—Yours etc, AN AFRICAN.

Where 'Indian Opinion'
is Obtainable

Dhanjee Fruiterers,
192 Grey Street;
Patel's Vegetarian Refreshment Room, 202 Grey Street;
Sun Brand Tobacco Works,
191 Grey Street;
Roopchand Bros.,
85 Victoria Street;
N. V. Patel, 139 Brook Street;

Aid To Good
Grammar

Vivian Ogilvie, talking in the BBC's West of England Home Service on "Learning by Heart," recited numerous jingles that had helped English schoolboys to memorise various odd facts about English grammar, for many years. He quoted an easily repeated rhyme which should be of help to many people even now:—

"In English, so the grammars teach,
You always find eight parts of speech
A Noun's the name of any thing,
As—school, or garden, hoop or string.
Verbs tell when anything is done,
As—Henry walks. She rides.
They run.
Adjectives tell what kind of Noun.
As—Trees are tall. The book is brown,
Instead of Nouns the Pronouns stand,
As—He is happy. She is grand.
The where, when, how, the Adverbs tell,
As—He is here. Now she writes well.
A Preposition stands between Two words, as—She stood by the Queen.
Conjunctions join our thoughts together,
As—March brings cold and windy weather.
An Interjection shows surprise,
As—Ah! how happy! Oh! how wise!"

APPEAL FOR
DONATION

The Zeekoe Valley Indian School and M. dress Society, Sydenham, Durban, has decided to have public collection covering Natal, Transvaal and Cape for funds to assist in building a school and Madressa the erection of which commenced on November 22. The school is situated opposite the Fosa T.B Settlement, on the land of Messrs. E. M Paruk of Pine Street, Durban, where there are hundreds of poor-class children who will be given tuition in English, Arabic and Urdu. Therefore the Society humbly appeals to the public for their generous support in this deserving cause.

The authorised collectors appointed are:—Messrs. L. Khan, Treasurer; H. P. Maharaj, Chairman; and Dari, President.

A. KADER,
Hon. Secretary,
23 David Road,
Sydenham, Durban.

Phone 53.

Telegrams 'SOLANKI.'

P.O. Box 208.

Solanki & Co. Ltd.

Merchant & Direct Importers

Extensive range always carried in the following:

Silks, Drapery, Toilets; Perfumes, Curios, Fashion Goods and Jewellery, Wide Range of Indian, Persian and Chinese Carpets.

Stockists of well-known branded Watches.

COPPERBELT PIONEER STORE

Where Quality and Service are Paramount.

Luanshya,

Northern Rhodesia.

FOR RUBBER STAMPS

AND

PRINTING

CONTACT

STANDARD PRINTING PRESS

GENERAL PRINTERS

AND

RUBBER STAMP MAKERS

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 61008
P.O. BOX 2782

TELEGRAPHIC ADDRESS
"QUICKPRINT"

ESTABLISHED 1927.

P.O. Box 2156 Tel. Add.: "Bhaisons" Phone: 28298

K. HARIBHAI

(ESTABLISHED 1905)

Wholesale Produce and General Merchant.

Importer of all kinds of Eastern Produce.

We buy all kinds of S.A. Produce for Cash.

Special offer of the following best quality Imported goods. (Open Stocks)

No. 1.	per lb.	per lb.	
Oily Toordhall	1/3	1/Grade Loose Tea	4/3
Chana dhal	11d.	Severdhani Sopari	7/-
Chaniflour	1/-	S.B. Nuts No 2.	2/6
Urad Flour	1/7	Jeera	2/-
Urad Dhal	1/3	Varlari (Soomph)	2/-
Moong Dhal	1/1	Mustard Seeds	2/-
Whole Moong	6d.	Methi Seeds	1/3
Whole Urad	6d.	Whole Dhana	1/3
Special Peudhall	10d.	Jaggory (Gor)	1/3
Ordinary Peudhall	7d.	Pure Chille Powder	3/-
Egyptian Klee	10d.	Pure Haldi Powder	2/-
Whole Ek. Masoor	7d.	Cocoanuts (1 fresh Watery)	-
Masoor Dhal Red	1/-		
Tamarind (Amla)	3/3		

Prices f.o.r. Durban.

We are Stockists of all varieties of Dried Beans.

We supply best Natal Ginger—Price on application.

Prompt attention given to Country orders.

Trade inquiries invited.

Note our Add.: 81 Victoria St., DURBAN.

The finest Gift for this Year's Christmas Presentation you can give is a good Book on Indian Teachings

Just Arrived.

Now On For Sale.

Pagavad Gita (The Song of God)	8/6
—Swami Prabhavananda	
Pagavad Gita Sloka in English	14/9
—Sir Radhakrishnan	
How To Know God	10/9
—Swami Prabhavananda	
Last And Best In Religion	11/6
—Sir Radhakrishnan	
Religion Of The Good Life	11/6
Zoroastrianism	
My Gandhi (Who shook the world)	11/6
—J. H. Holmes	
Lectures From Colombo To Almora	14/9
—Swami Vivekananda	
Selections From Vivekananda	15/9
Advita Ashrama	
Hatha Yoga	25/-
fully illustrated—Theos Bernard	
Yoga And Health	18/6
(fully illustrated real Life Book)	
Heaven Lives Within Us—Theos Bernard	23/6
Just Half A World Away (a Book of Faith in God)	22/-
The Man Of The Everest Who Climbed Himalaya Parbrath	21/-
Principle Of Upnashatha in English Translation	61/-



Books of all sorts, Indian, Ancient, Historical, are sold by us

D. ROOPANAND BROS.

MUSIC SALOON AND BOOKSELLERS

Phone 20707.

85 VICTORIA STREET,

P.O. Box 2524.

DURBAN.

ઇન્ડિઅન

ઓપિનિઅન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

પુસ્તક ૫૩ મું—અંક ૪૭
તા. ૯ ડીસેમ્બર, ૧૯૫૫.
છુટક નકલ પે. ૬
૬૨ શુક્રવારે બહાર પડે છે.

★

૨૦૪ કે ણુ

આપણે આપણા આદર્શોને કઠો પહોંચી શકતા નથી, પછી એ નૈતિક સિદ્ધિને સ્પર્શતા હોય કે માનસિક સિદ્ધિને, પણ એ આદર્શો સંબંધનો વિચાર આપણને સતત આપણી ખામીઓ પ્રત્યે અગ્રણી નિર્ણય કરા કરે છે અને આપણને વધુ ઉંચે ને ઉંચે અને વધુ સારી ને સારી વસ્તુ કરવા માટે આમળ વધવા પ્રેરે છે.

—હીરોન ઓડવર્ડ.

—૦—

અન્યાયી કર્મ કરીને વિભ્ય રેળવવો તેના કરતાં ન્યાયી કર્મ કરીને પરાભ્ય પામવો એ વધારે સાહે છે.

—જેમ્સ ગોલ્ડવુડ.

—૦—

જાનની મજબૂત કસોટીમાં અને નિદા ખોર, ટીકામય વાતાવરણની વચ્ચે સંગો પાંખ જીવવામાં છે. અને તેજ ધર પરની શ્રદ્ધા કૃતી છે તે સમજી શકાય.

—૦—

માણસનું માનસિક વાતાવરણ જેવું હોય છે તેવું જ પરીણામ દેખાય છે. બલે ને માણસ ખોલે નહીં. પણ ઉધ, અદાર, વ્યવહાર, એ બધાથી માણસ પરખાઇ જાય છે કે તે કંઈ મોટીનો માણસ છે.

—૦—

દરેક માણસને મહેનત કરીને ખાવા નો હક છે. સદી અથવા વાજ વટાવના ક્ષેત્રે પરસીનાનો ક્ષેત્ર નથી. અને નથી એ મહેનત. આથી એ માણસને એ શોટલો પચતો નથી.

—ગાંધીજી.

તન, મન અને બુદ્ધિમાંથી જડતા દુર કરવી ઘટે

(પ્રવક્તા : શ્રી. કેદારનાથજી)



વસ્તુ આપણે પ્રાપ્ત કરવી હોય અથવા તે જે સ્થાને આપણે પહોંચવું હોય તે વસ્તુ પ્રાપ્ત કરવાનો માર્ગ અથવા તે સ્થાને પહોંચવાની દિશા આપણે જાણવી જોઈએ. આપણે સૌએ માનવતા પ્રાપ્ત કરવાની છે, અને એ માનવતા પ્રાપ્ત કેવી રીતે થઈ શકે તેનો માર્ગ અને દિશા જાણવી આવશ્યક બને છે. એ માર્ગ આપણે જાણી લઈએ અને તે માર્ગ સતત આગળ વધીએ તો કદાચ ભલે સંપૂર્ણ માનવતા આપણે પ્રાપ્ત ન કરી શક્યા હોઈએ તો પણ માનવતા તરફ વધુ સમીપ પહોંચાનો આત્મ સંતોષ આપણે મેળવી શકીશું.

માત્ર રટણુ

માણસમાં શરીર, મન અને બુદ્ધિ ત્રણે વસ્તુઓ છે. એ ત્રણે વસ્તુઓમાંથી પ્રથમ જડતા કાઢી નાખવી જોઈએ. શરીર મન અને બુદ્ધિમાં જેટલા પ્રમાણમાં જડતા ઓછી થઈ ચેતનતા આવશે તેટલા જ પ્રમાણમાં એ ત્રણે વસ્તુઓનો વિકાસ થતો રહે. શારીરિક જડતા ઓછી થતાં શરીરમાં અપજાતા આવશે. મનની જડતા ઓછી થતાં કોઈ પણ નવી કે કઠણુ વસ્તુ સમજી શકવા જેટલું મન કાર્યક્ષમ થશે. હૃદયની જડતા ઓછી થતાં સ્વાર્થવૃત્તિ ઓછી થશે અને દિલમાં કઠણુ, દયા, પરોપકારવૃત્તિ આપો આપ પ્રગટ થશે. ચેતનતા પ્રાપ્ત કરવાનો આ જ એક માર્ગ છે. “હું આત્મા છું. હું આત્મા છું. હું ચૈતન્ય સ્વરૂપ છું. હું ચેતન છું” અનું રટણુ કરવાથી ચેતનતા પ્રાપ્ત થઈ શકતી નથી.

આમ શરીર, મન અને બુદ્ધિની જડતા ઓછી કરીને, એ ત્રણે વસ્તુઓને વધારે કાર્યક્ષમ બનાવવાની સાથે જ ચિત્તની શુદ્ધિ પણ થવી જ જોઈએ. જ્યાં સુધી ચિત્તની શુદ્ધિ થઈ નથી ત્યાં સુધી આપણામાં માનવતા નહિ આવે. ઉલટ શરીર અને બુદ્ધિની જડતા ઓછી ન થતાં આપણી તામસી અને રાજસી વૃત્તિઓ જાગ્રત થઈને આપણે રાવણ જેવા રાક્ષસ બનવા નો પણ સંભવ રહે.

મનુષ્યની ખાસિયત

મનુષ્યના સ્વભાવની એક ખીલ ખાસિયત પણ આપણે જાણી લઈએ તો એ ખાસિયતને સાથે માર્ગે વાળી માનવતા પ્રાપ્ત કરવાનું કામ આપણે સરળ બનાવી શકીએ. મનુષ્યમાત્રમાં જેમ “હુંપણા”નું ભાન હોય છે તેવી જ રીતે મનુષ્યમાત્રમાં પ્રસિદ્ધિ મેળવવાની અને સત્તા પ્રાપ્ત કરવાની ખાસિયત રહેલી છે. આમાં શરમાવાનું કારણ નથી, કારણ કે આ સત્ય હકીકત છે. નાના બાળકથી માંડીને મોટામાં મોટા સૌ કોઈમાં ખાસિયત રહેલી છે. પોતાની અલ્પતા છોડી મહાનપણુ પ્રાપ્ત કરવાની વૃત્તિ આ ખાસિયતમાં છે અને એ ખાસિયતનો માનવતા-પ્રાપ્તિ માટે આપણે ઉપયોગ કરવો જોઈએ.

એ ‘અલ્પતા’

એ સત્તાવૃત્તિ, ખીલ ઉપર વધુ પ્રભાવ પાડવાની વૃત્તિના દર્શન જુદી જુદી રીતે દેખાય છે. નાના બાળકને કોઈ વસ્તુ જોઈતી હોય અને એને એ વસ્તુ ન અપાતી હોય ત્યારે એ રડવા માંડે છે. રડીને એ વસ્તુ મળી શકશે એ ખ્યાલથી એના રડવામાં પણ એ સત્તાવૃત્તિ જ કામ કરી રહી હોય છે. એ સત્તાવૃત્તિ નમ્રતાથી પણ દેખાડાય છે. સાધુની સેવા કરવા થી સાધુને વશ કરી શકાય છે, એટલે સાધુને પગે પડીને એની પાસેથી ઈષ્ટ વસ્તુ પ્રાપ્ત થઈ શકશે એ ખ્યાલ હોય છે. સાધુને અને ઈશ્વરને પણ શરણે જવાથી ઈષ્ટ વસ્તુ પ્રાપ્ત કરી શકાશે એના મુજબ સાધુ ઉપર પણ ‘સત્તા’ મેળવવાની વૃત્તિ સુક્ષ્મ રીતે કામ કરી રહી હોય છે. ‘અલ્પ’ બનવાથી ‘મહાન’ બની શકાય છે. આ કારણે જ ‘અલ્પ’ બનવાની વૃત્તિ દેખાય છે પરંતુ આખરે ક્યેય તે ‘મહાન’ બનવાનું હોય છે. હાથી સાકરની કંણી પકડી શકતો નથી. કીડી સાકરની રજ પામી શકે છે. તુકારામ પ્રાર્થના કરી કે ‘ભગવાન તું મને કીડી જેટલો અલ્પ બનાવ.’ પણ એ અલ્પતાની પણ સાકરને પહોંચવા માટે જ પ્રાર્થના છે એમ સમજી શકાય છે.

(અનુસંધાન માટે જુઓ ૪૬૬ પાનું)

“ઇન્ડિયન ઓપિનિયન”

શુક્રવાર તા. ૯ ડીસેમ્બર, ૧૯૫૫.

આફ્રિકાનરોને બચાવો

સાઉથ આફ્રિકાની રંગભેદ ની નીતી સામે જે લડત ઉપાડવામાં આવી છે તે વ્યક્તી ગત અંગત સ્વાર્થ માટે નથી પણ સાઉથ આફ્રિકા માટે તે નીતી ભયંકર છે. તેને માટે પણ અને આ મતવ્યને ઘણી ઓછી બહેરાત આપવામાં આવી છે.

જ્યારે બ્રિટિશની યુની વસાહત કેપ અને નાટાલે બોરોની વસાહત ટ્રાંસવાલ અને ક્વિન્સ્ટેટ સાથે બળી જઈ સાઉથ આફ્રીકાનું યુનીયન કર્યું ત્યારે એક નવી પ્રબલને જન્મ થયો. યુનીયનમાં બોડાયા પછી બધાએ એક સંપત્તી રહી પોતાના જુદા જુદા માર્ગો છોડી દઈ એકજ માર્ગે જવાનું નક્કી કર્યું હતું.

બોરોએ જોયું કે જે તેઓ પોતાની આઝાદી સુધી બ્રિટીશો સાથે એક નહીં થાય તો તેઓ નિષ્ક્રીય બની જશે. અને દેશની પ્રગતીને ધક્કો પહોંચશે. અને બ્રીટીશોનું પણ એજ દ્રષ્ટી બીંદુ બોર સાથે બોડાવવામાં હતું. બીન-બોરાઓને યુનીયનની સ્થાપના કરતી વખતે પૂછવામાં નહોતું આવ્યું પણ તેઓએ પણ વિચાર્યું હતું કે ગોરી પ્રબલ સાથે એક મત ધઈ રહેવામાં જ દેશની અને પોતાની સલામતી છે.

યુનીયનની સ્થાપના થઈ તેમાં બધાનું જ, બ્રીટીશ-બોર-આફ્રીકન અને હીંદીઓનું ટ્રાન્સિટ બીંદુ એકજ હતું કે જે નાશમાં થી બચવું હોય તો પોત પોતાના જુદા માર્ગોને સુધી દઈ એક યવુંજ નેહીએ. અને ઇલાયદા પણ તેઓએ તજ્યુ.

હવે સરકાર કોમના બાગલા પાટી રંગોને વધુ મહત્વ આપી યુનીયનના હેતુને નાશ કરી રહી છે અને યુનીયન જે પાયા પર ઉભુ થયું છે તે પાયાને તોડી રહી છે. આમ કરી યુનીયનના જન્મ પહેલા જે સ્થિતી પ્રવર્તી રહી હતી તેજ સ્થિતીમાં ફરી પાછા

જઈ રહ્યાં છે. અમારું માનવું છે કે આ સુધી બર રાજદ્વારી અનુની લોકોનું કાર્ય છે. અને તેઓ સામે લડવું એટલે યુનીયનના વિરોધીઓ સામે લડત ચલાવીએ. અમે સાઉથ આફ્રીકાને અભંગ બેવા ઇચ્છીએ છીએ કે જેની બધી પ્રબલ ખલેખલો મેળવી એક આદર્શ માટે ઉભી થાય.

આ સિવાય આપણે બીજા સામે પણ લડીએ છીએ. યુનીયનની સ્થાપના વખતે બોરોએ પ્રતીક્ષા કરી હતી કે અમે આ દેશના નાગરીક ધર્મ રહીશું કે જે ભાગીદારી ગણાયે. પણ આપણે નેહીએ છીએ કે આ ભાગીદારી કક્ષત ગોરાની જ છે. આજે હવે એમ જણાય છે કે આફ્રિકાનરો—બોરો-યુનીયનમાં દાખલ થયા તેમાં હેતુ તેઓનો એ હતો કે સાઉથ આફ્રીકાની બધી પ્રબલોને શુભામ રાખી પોતાનો અંટો ઉઘો રાખવો.

ફરી પુનરાવર્તન કરીએ. દેશનું ઇલાયદાપણું હુર કરી યુનીયનની સ્થાપના કરી બધા એક થયા અને હવે ગરૂપ એરીયાઝ, બાન્ડુ એજ્યુકેશન એક્ટ, વિગેરે કાયદાઓ ઘડી યુનીયનને પાછું ઇલાયદુ કર્યું. અને આફ્રિકાનરોએ—બોરોએ-યુનીયનની સ્થાપના વખતે જે પ્રતીક્ષા લીધી હતી કે એક સાઉથ આફ્રિકા માટે તેઓ ઉભા રહેશે તે પ્રતીક્ષાને તેઓએ ભંગ કર્યો છે.

વિચારી આફ્રીકાનરો-બોરોને લાગે છે કે યુનીયન અને ઇલાયદા દાખલ એ બેનો મેળ બેરો ન શકે. જે લોકો એ જોય છે તેઓ ને નેશનલીસ્ટ પક્ષ સાથે કશે સંબંધ નથી. એ લોકો સાચા બોરો છે. એઓ ઝોછા છે અને તેમને કશે અવાજ નથી અને તેઓને તેમના સમુદમાંથી ગાતલ કરવામાં આવ્યા છે કે જે સમુદ પોતાની પ્રતીક્ષાને ગણકાર તો

નથી. ચોટા બાગના બોરો—નેશનલીસ્ટની સાથે છે.

અમે આફ્રીકાનરોને—બોરોને ચેતવણી આપીએ છીએ કે તેઓ એ જે રસ્તો લીધો છે તેનાથી તેઓનો નાશ થશે. પોતાના આત્માના અવાજને દબાવી બીજાનો નાશ કરીને જ આફ્રિકાનરો રાજ્ય કરી શકશે. જે આ સ્થિતીએ આફ્રિકાનર પહોંચશે તો જે તેની સામે અવાજ ઉઠાવશે તેને કચડી નાખશે. અને તે એકલો પ્રબલના સમુદથી અલગ ઉભો રહેશે. આવો અપશુકનીયાળ હીવસ જે આવશે તો તેને માટે સૌથી વધારે જવ.બદાર આફ્રીકાનર હશે. કારણ કે જ્યારે તેઓ સૌથી

વધારે બળવાન પક્ષમાં છે. ત્યારે તેઓએ બતાવી દિધું છે કે તેઓ એક સંપી રાષ્ટ્રને હોરી નથી શકતા. પ્રબલમાં સંપ પેઠા કરવાને બદલે કુસંપનું ઝેર તેઓ ફેલાવી રહ્યા છે. અને કુસંપના ઝેરથી સાઉથ આફ્રીકાના અને પોતાના નાશને નોતરી રહ્યા છે.

પ્રબલસત્તાકવાદીઓની ફરજ એ છે કે લડત કક્ષત ઇલાયદા પણ સામે કે રંગભેદ સામે લડવી નહી નેહીએ પણ આફ્રિકાનરોને બચાવવા માટે પોતાનું બનતુ કરવું નેહીએ કારણ તેનો નાશ આપણો અને આફ્રીકાનો નાશ નોતરશે.

વિવિધ ખબરો

હીંદ-પાકીસ્તાન રેલ સંકટ નિવારણ ફન્ડ

હીંદ પાકીસ્તાન રેલ સંકટ નિવારણ ફન્ડમાં મળેલી નીચેની વધુ રકમ સાબાર રિવકારીએ જાહેર:

પા. શી પે	૧૪ ૧૫ ૬
એચ. બી. પરેઝ (ને.બી.)	૫ ૦ ૦
કળ સરખો	૬૯ ૧૫ ૬

હીંદ-પાકીસ્તાન રેલ સંકટ કમીટી ઉપરોક્ત કમીટીના- પ્રમુખ શ્રી સોરાબજી રૂતમજી પ્રેસ મેન્સ એક નિવેદનમાં જણાવ્યું છે કે, “કમીટીની સ્થાપના બાદ જે માસ કમીટી ફંડ ઉધરાવવાના કામમાં રોકાઈ હતી. પા. ૧૦,૦૦૦નું ફંડ બેનું કર્યું છે જે કોમના બધા વિભાગોમાંથી રબ્યું છે. જરૂરીયાનો ઘણી વિશાળ છે આગી જે ટાંચ આપણાથી બને તે પુરી પાડવા પ્રયત્ન કરવો રહ્યો. આ કમીટીએ ૩૦,૦૦૦ રૂપીયા પ્રત્યેકને હીંદ અને પાકીસ્તાનને મોકલ્યા છે. અને વડા પ્રધાનોએ તે હર્ષ સાથે સ્વીકાર્યા છે. પાકીસ્તાનના વડા પ્રધાને ધાળળા બોની જરૂરીયાત જણાવી હતી અને તેથી પાકીસ્તાન ૨૦૮૪-૨-૩ના ધાળળા પાકીસ્તાન મોકલ્યા છે. અને હીંદને પણ એટલાજ મોકલવામાં આવશે.

એક મજુર બાળકની પ્રમાણીકતાં જુજમાં એક, ૧૨ વર્ષનો મજુર બાળક કે જે બસમાંથી સામાન ઉપાડવાનું કુલીનું કામ કરતો તેને એક દિવસ ૫૬ રૂપીયા વાળુ એક પાકીટ બસની સીટ નીચેથી મળ્યું હતું. પણ તેને તે ટુરત બસ અધીકારીને સોંપી દીધુ હતું. ભારત ભાગ ન લઈ શકે અજ્ઞ શક્તીના શાંતીમય ઉપયોગ

માટે એક સમેલન યવાનું છે જેમાં ૫૩ દેશોએ રોકા અ.પો છે. એ વિશે ધુનોમાં બોલતાં ભારતના પ્રતીનીધી શ્રી વી. કે. મેનને જણાવ્યું હતું કે. ભારત અને અન્ય રાષ્ટ્રો વચ્ચે

શ્રી મણીલાલ ગાંધીની તબીયત

શ્રી. મણીલાલ ગાંધીની તબીયત માં ધીમે ધીમે સુધારો જોવામાં આવે છે. અને ડોક્ટરના કહેવા મુજબ તેઓને ચાર-પાંચ દિવસ બાદ હૈરપીટલમાંથી મુક્ત કરવામાં આવશે. પરંતુ તેઓને નિટતિમાં બીજા ચાર છ અકાચીવા કટના પડશે. મમજ પરની લકવાની અસર દુર થવામાં બહુ જ ધામી પ્રમતી કરે છે બધાજ મોત્રો નેઓ કુલ ફોલ મોકલાવી દર્શાવે છે તેમના પ્રેમ અને શુભેચ્છા તેમને નવું જીવન અને બળ આપે છે. આથી આશા છે કે તેઓ ફરી પાછા પોતાના સેવાના કાર્યમાં જલ્દીજ ભાગી જશે. તેમના સમાચારો પુણવતા અમને પત્રો અને તારો મળે છે. પણ પ્રત્યેક ને જુદો જવાબ આપવો અમારે માટે શક્ય નથી તેથી તેઓ અમને કામા કરે. તેઓની લામણીની અને-પ્રેમની અમે કદર કરીએ છીએ.—વ્યવસ્તાપક ઇ. ઝોડા.

મુખ્ય મતભેદ છે જે સંમેલન મળવાનું છે તેના કરાવના શબ્દો પરથી લાગે છે કે સંમેલન કક્ષત એની સમક્ષ તબવાર પડેલ બંધારણને ચર્ચા; (અનુસંધાન ૪૬૫ પાને)

આશા, એકતા અને વીરતાની ત્રિમુર્તિ

“પુન્ય સરદારશ્રી: સંક્ષિપ્ત જીવન તવારિખ”
(ઉચ્ચશિક્ષક જોષાકર જોષાકર.)

તા. ૧૫મી ડીસેમ્બર એ પૂજ્ય સરદાર શ્રી વલ્લભભાઈ પટેલની પુણ્ય તિથિ છે. એક કવિએ પૂજ્ય માંધીજી ને શ્રીકૃષ્ણ સાથે અને પુ. સરદારને અર્જુન સાથે સરખાવ્યા છે. એમની એ પુણ્યતિથિએ એમના જીવનના વિવિધ પ્રસંગોનું વાંચન કરી એમના જીવનમાંથી કંઈક ગ્રેરણા લઈએ એજ એમની પુણ્ય જ્યંતીના ઉદ્દેશ હોઈ શકે. આ નીચે પુ. સરદારની જીવન તવારિખ કુંઠમાં આપવા પ્રયત્ન કર્યો છે.

ઈ. સ. ૧૮૭૫ : ૩૧મી ઓક્ટોબર : જેમણે આપણને, વીરતા, સહનશીલતા અને એકતા-સહકાર ભાવનાના પાઠો શીખવ્યા એવા ભારતની આશા અને એકતાના પ્રતિક સમા પુ સરદારશ્રીનો ખેડા જીલ્લાના કરમસદ ગામે જન્મ. પાંચ ભાઈ, એક બેન, પિતા જવેર ભાઈ પટેલ.

૧૮૭૯ થી ૧૮૮૫ : કરમસદ મામ માં પ્રાર્થનિક ડેવળણીનો અભ્યાસ.

૧૮૮૭ : મેટ્રીકની પરીક્ષા પાસ કરી.

૧૮૭૫ : પત્ની જવેરબાઈ સુપુત્ર શ્રી ડાકાભાઈનો જન્મ.

(આ પહેલા સરદાર શ્રી ને એક પુત્રી રત્ન છે. મણીબેન પટેલ જેઓ પિતાશ્રીને અળવાળી ઉજવ્યા છે. લેખક તે ભુલી ગયા લાગે છે.—તંત્રી)

૧૮૮૬ : ડીરટ્રીક વકીલ તરીકેની પરીક્ષા પસાર કરી વકીલાત કરવાની શરૂઆત કરી.

૧૮૮૮ : ધર્મપતિની જવેરબાઈ અવસાન.

૧૮૯૦-૧૨ : બેરિસ્ટર થવા સાઈ વિલાયતમન.

૧૮૯૩ : યુજરાતના પાટનગર અમદાવાદમાં વકીલાત.

૧૮૯૫-૧૬ : પૂજ્ય ગાંધી દ. આ. છોડી હોંદ આબ્યા. ત્યારબાદ પુ. સરદારશ્રીનો જીવન પલ્ટો; ઈ. સ. ૧૯૧૫-૧૬ સુધી તે સરદારશ્રીને રાજ કીય બાબત તરફ ધણે જ કંટાળો. પરંતુ એજ વર્ષના સમયમાં કૅંગ્રેસ અને સુરક્ષીય લીગ વચ્ચે લખનોમાં કરાર થયા. તે સમય તેમાં રસ લઈ કરારની તરફેણમાં લોકમત ડેવળવા માટે શ્રી ઈન્દુલાલ માલિક અને સરદાર શ્રીની નીમણુંક કરવામાં આવી તે સ્વીકારી તે કામ પાર પાડ્યું.

૧૯૧૬ : કૅંગ્રેસના ૩૬ માં અધિ-વેશનના સ્વાગત પ્રમુખ તરીકે વરણી. યુજરાત પ્રાંતિક સભાના પ્રથમ પ્રમુખ.

૧૯૧૭ : પુ. ગાંધીજી સાથે ખેડામાં ‘નાકર’ની લડત અંગે સૌ પ્રથમ પરિચયમાં આવ્યા. ગોધરા રાજકીય પરિવહમાં અમદાવાદના પ્રતિનિધિ તરીકે.

૧૯૧૮ : પુ. ગાંધીજી સાથે ખેડા સત્યાગ્રહમાં જવા માટે સૌ પ્રથમ તક ધારી અને ત્યારથી જ દેશ સેવા માટે દીક્ષા લીધી. વકીલાત છોડી.

૧૯૨૦ : વકીલાત છોડી દેશ સેવા માં અંતર્યામી. સાબરમતી કીનારે અમદાવાદના માંધી યુવનો છેડે યુજરાત વિદ્યાપીઠની સ્થાપના.

૧૯૨૨-૨૩ : નાગપુર અંડા સત્યાગ્રહના આગેવાન તરીકે અમરનર સાથે મુલાકાત: અંડા સત્યાગ્રહમાં વિજય મેળવી યુજરાત પાછા આવ્યા.

૧૯૨૩ : બેરસદ સત્યાગ્રહમાં અંતર્યામી, અને તેમાં જીત મેળવવા ભાગ્ય શાળી થયા.

૧૯૨૬-૨૭ : યુજરાત રેલસંકટ સહાય માટે કાર્ય આરંભ્યું. સરકાર સામે અંતર્યામી અને તે માટે સરકાર પાસેથી એક કરોડ રૂપિયા કઠાવ્યા. ખાદીધારી સિપાઈઓની ટુકડી સાથે રેલ પીડીતોની સહાય માટે પ્રવાસ.

૧૯૨૮ : જગવિખ્યાત બારડોલી સત્યાગ્રહમાં આગેવાની લઈ ‘સરદાર’ તરીકેનું ગાન મેળવ્યું. સત્યાગ્રહમાં જીત મેળવી. બારડોલી સત્યાગ્રહના કુશળ સંચાલનદારા તેઓ હોંદના સાચા સરદાર બન્યા. અને હોંદના નહિ પણ વિશ્વભરમાં ‘સરદાર’ તરીકે મનાયા,

૧૯૩૦ : બેરસદ તાલુકામાં મીઠાના સત્યાગ્રહની લડત અંગે રાસ મામે બાપણ કરવા પદ્મ ધરપકડ. પટલ વહેલી તથા માસની સજા. (લેખક અહીં પણ ભૂલ કરે છે. સરદાર બારડોલી સત્યાગ્રહમાં અંડા સત્યાગ્રહમાં જેલમાં હતો.—તંત્રી.) હોંદભરમાં આ લડતના રવરૂપે બેર પકડ્યું. આખરે લડત સફળ થઈ. માંધે ઉચકાપ તેટલું મીઠું લઈ જવાની છુટ મળી.

૧૯૩૧ : હોંદી મહાસભાના ૩૧માં અધિવેશનના કરાંચી ખાતે પ્રમુખ તરીકે વરણી થઈ.

૧૯૩૨ : જન-યુઆરી ૪, પુજ્ય માંધીજી સાથે રાજકીય ક્ષેત્ર તરીકે જેલમાં.

૧૯૩૪ : મુંબઈ ખાતે ડો. રાજેન્દ્ર બાણના પ્રમુખપદે મહાસભાની બેઠક મળી, તેમાં ધારાસભા પ્રવેશનો ઠરાવ પસાર કર્યો અને એ માટે ‘પાલી-મેન્ટરી’ બોર્ડ નામના તંત્રની સ્થાપના કરી પ્રમુખ તરીકે તેમની નીમણુંક.

૧૯૩૬ : બીજા વિશ્વયુદ્ધ સમયે કૅંગ્રેસ પ્રધાન મંડળને, પાલીમેન્ટરી બોર્ડના પ્રમુખ તરીકે રાજનામાં આપવાનું ફરમાન કર્યું. અને પ્રધાનોએ રાજનામાં આપ્યાં.

૧૯૪૦ : વ્યક્તિમત સત્યાગ્રહમાં ધરપકડ તેમાંથી છૂટકારો થયા બાદ કીપ્સ સાથે વાટાઘાટમાં અગ્રમુખ ભાગ ભળ્યો.

૧૯૪૨ : કીપ્સની દરખાસ્તોનો છોડે એક અસ્વીકાર કર્યો અને હોંદ છોડી નો ઠરાવ કરી લડતનો અંત. મુંબઈ ની અખિલ હોંદ મહાસભા સમિતિમાં જુરસાદાર અવેશ બધું બાપણ ‘ચલે જાઓ’ની ખુશ્બંદ ઘેણ કરી અને એ રીતે અધિકૃતિકાસિક લડતના મંડાળ-ધરપકડ. અહમદ નમરના કિલ્લામાં જેલ.

૧૯૪૨-૪૩-૪૪ : આ સમય દરમિયાન જેલ જીવન.

૧૯૪૫ : જીન માસમાં જેલમાંથી છૂટકારો. બાપસરોય સાથે વાટાઘાટ. સરદારશ્રીએ પોતાની લાક્ષણિક ઢબે અગત્યનો ભાગ ભળ્યો.

૧૯૪૬ : સપ્ટેમ્બર માસમાં હોંદ

સરકારના અને રીયાસતી ખાતાના મંત્રી તરીકે ગૃહ-પ્રચાર ખાતું સંભાળ્યું.

૧૯૪૭ : આઝાદ ભારતના નાયબ વડા પ્રધાન તરીકે સુકાન સંભાળ્યું.

૧૯૪૮ : જન-યુઆરી ૧લીએ ઓરિસ્સાના ૨૫ અને મધ્ય પ્રાંતના ૧૪ રાજ્યો તેમની કુશળ કાર્યપદ્ધતિ દ્વારા વિલીન થયા. હજીયાદ માટે લક્ષ્મી મોકલ્યું. કુનેહપૂર્વક સમય સુચકતાથી કામ લઈ તેનો કાર્યને મેળવ્યો.

૧૯૪૯ : વડોદરા સહિતના તમામ દેશી રાજ્યોનું વિલીની કરણ કરવા ભાગ્યશાળી થયા અને ભારતના નકશા માંથી પીળા રંગ ખૂંસી નાખી ભગીરથ કાર્ય પુર્ણ કર્યું.

૧૯૫૦ : તા. ૧૫-૧૨-૫૦ના રોજ મુંબઈ સુકાને પરમ કૃપાળુ પરમાત્માએ તેઓશ્રીને પરમ ધામમાં પરમ શાંતિ માટે ભોલાવી લીધા-દેવલોક પામ્યા. પૂજ્ય સરદારશ્રી અમર રહ્યાં.

વિવિધ ખબરો

૪૬૪માં પાનાનું અનુસંધાન

કિન્તુ એમાં ફેરફાર નહિ કરી શકે. ભારત એવા કોઈ પ્રસ્તાવને ટેકો નહિ આપે કે જેનાથી અલ્પ વિકસિત દેશો સહાને માટે યુદ્ધામ બની રહે, અવિકસિત પ્રજાઓને પાણી ભરતા અને બળતણ લાવનારા વેડીયા નહીં બનાવી શકાય, થોડી ચર્ચાઓ વાદ શ્રી. મેનને ભારત તરફથી ટેકો આપ્યો હતો.

રેલ સંકટમાં થએલું તુકસાન

જેલ્લી જે રેલ આવી હતી તેમાં જે તુકસાન થયું હતું તેનો છેલ્લો છેવાલ જે બહાર પડ્યો છે તેનાપરથી નીચે મુજબનું તુકસાન માહુમ પડ્યું છે.

પાકને ૬૫૧ રાખ રૂપિયાનું તુકસાન થયું છે પંજાબ અને હિમાચલ પ્રદેશ સુકાને મીલકતોને ૯૫૦ લાખનું તુકસાન થયું છે. આસામ-પંજાબ અને પેપ્સુ બાદ કરતાં મરણ ૭૮૭ થયા છે જેમાં પશ્ચિમ બંગાલ નથી ગણાવું.

આંતરરાષ્ટ્રીય અઉદ્યોગીક

પ્રદર્શન

અક્ટોબરમાં વડા પ્રધાન પંડીત નેહરુએ જે આંતરરાષ્ટ્રીય ઔદ્યોગીક પ્રદર્શનનું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું. તે પ્રદર્શન ૭૫ એકરના વિસ્તારમાં પથરાયેલું છે. અને ચાલુ વર્ષના મે મહીનામાં ટોક્યો ખાતે ભરાયેલા આવા પ્રદર્શન (જે અત્યાર સુધી એશિયામાં ભરાયેલ સઉથી મોટું અઉદ્યોગીક પ્રદર્શન હતું) કરતાં આશરે બમણું છે. પ્રદર્શનમાં ભારત ઉપરાંત બીજા ૧૯ દેશોએ ભાગ લીધો હતો. આ પ્રદર્શન હ અઠવાડીયા આરંભ્યું હતું.

ટ્રાંસવાલ હોંદ સામાજિક પરિષદ

ટ્રાંસવાલમાં એક પરીપદ ભરવાનું વિચારાઈ રહ્યું છે જેમાં નિચલા વિશયો પર વિચાર વિનીમય કરવામાં આવશે. ‘નિવિધ પ્રવૃત્તિમાં એક શુર નથી. અને આપણા લગન-સપારંબો, આપણા બોજન-સમારંબો, આપણી શાળા ઓના અબ્યાયકમો, આપણી સાહુ-દાયિક પ્રાર્થનાઓ, આપણા પ્રાર્થના દિનો, આપણી અલ્પેષ્ટિ કિચાઓ તથા ધાર્મિક વિધિઓ, આપણા સામાજિક બ્યવહારો,—વિવાહ, લગન, પુર્નલગન, આંતરગતિ લગન, વિધર્મ લગન, લગનોધ અને છુટાછેડા-વગેરે બાબતો માં આપણે શા વિચાર ધરાવીએ છીએ એ પ્રશ્ન સ્ફુરે છે. હોંદુલના આ સંમહન સાથે આપણી સાચી પ્રગતિ સંકળાયેલી છે એ વાત આપણે સ્વીકારીએ તો આપણે આ પ્રશ્નોનો ફરજી કરવા માટે કોઈ વિચાર જરૂરી છે કે નહિ?’

અમારા એજેન્ડો

કેપરાઉનમાં: શ્રી. બી. ડી. ચાવડા. પોર્ટ એલીઝાબેથ: શ્રી રમણ ડાલા. ધરદલંડન: એલ. હેરી એન્ડ સન્સ લોરેન્કોમાકર્સ: સુમન્ત રામ વેદાલંકાર.

બુલવાયો: બાલુભાઈ વિક્રમ, જી. કે ઠક્કર.

બુઆંસીયા: એમ. ડી. ચાપાનેરીયા. લીવોન્સ્ટન: એચ. બી. ઓઝા.

ઉપલા ભાઈઓએ ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅનનું કામ પોતાના પ્રદેશનું માથે લીધું છે. એમના સહકાર માટે અમે આભારી છીએ.—તંત્રી ઇ. ઓ.

હોદ રેલ સંકટ નિવારણ માટે

ગણપતી એ સેવકનું પ્રતિક

ટ્રાં. યુ. પાર્ટીદાર સોસાયટીનો ફાળો

ભારતમાં રેલ સંકટમાં સપડાએલા નિરાધારો માટે ટ્રાં. યુ. પાર્ટીદાર સોસાયટી તરફથી રેલ સંકટ શહેત ફંડની શરૂઆત થઈ છે. તેમાં નાણા આપનારા ભાઈઓનું લીસ્ટ નીચે પ્રમાણે છે.

	પા.	શી.	રૂ.
મયા વખતનો સરવાળો	1384	૯	૦
પ્રભાત સ્ટોર્સ	૫	૫	૦
ફ્રેન્ડશિપ પાકર્સ સ્ટોર્સ	14	14	૦
ઉદ્યાનભાઈ અવધુલ	1	1	૦
ભોટુભાઈ વલ્લભભાઈ	1	1	૦
વેમાભાઈ પરભુભાઈ	1	1	૦
હીરાભાઈ અવધુલ	1	1	૦
પરભુભાઈ દલાભાઈ	2	2	૦
ભોવનભાઈ દલાભાઈ ગોવન	3	3	૦
સીડી કુટર્સ	3	3	૦
કસનજી રતનજી	2	2	૦
ધનાભાઈ ખુશાલ	1	1	૦
નારણભાઈ કસનજી	10	૧	૦
મગનભાઈ લાલા	1	1	૦
લાલાભાઈ જોસાઈ	2	2	૦
જીવજીભાઈ વલ્લભ	2	2	૦
મંત્રા ઝોખવ	2	2	૦
લક્ષ્મીભાઈ ભાણા	2	2	૦
આફીકન ટેક્સટાઇલ	14	14	૦
નારણજી લાલા	૫	૫	૦
ડબ્લ્યુ. એચ. ઉચ	120	૦	૦
એ. ટોમ્સ અલી એન્ડ સન	104	૦	૦
વોર્સીમ બ્રધર્સ	૫2	10	૦
દાઉડેન્ડ હામર્સ	૫2	10	૦
ઓલીવર બ્રધર્સ	૪0	૦	૦
સાઉથ આફીકન પ્રોડ્યુસર્સ એન્ડ ડીસ્ટ્રીબ્યુટર્સ S.A.P.	110	૦	૦
સ્પ્રીંગમેક એનર્સ	31	14	૦
લીએન એનર્સ	24	૦	૦
સ્પીટ્ઝ મેરીન કંપની	24	૦	૦
ડબ્લ્યુ. એ. સોલોમન	20	૦	૦
ડેપર એનર્સ	14	14	૦
હામર કમીસન એનર્સ	104	૦	૦
ગાલાભાઈ ભોવન	૫	૫	૦

કુલ સરવાળો ૨૧૨૯ ૦ ૧ અધુરું.

“ગણપતી” નામમાં “ગણ” પદનો અર્થ સમૃદ્ધ થાય છે. સમૃદ્ધનો પતી એટલે આમ જનતાનો આગેવાન ગણપતીના મોટાભાઈ કાલિદેવે દેવાની સેનાના આગેવાન ગણાય છે. નાના ભાઈ ગણપતિ જનતાના આગેવાન છે. તેમના મોટા કાન, મોટું પેટ, ઝીણી આંખો, લાખૂ નાક, અને નાનું મરતક—એ બધાં વિચિત્ર અંગો પાછળ સમાજનો આગેવાન કેવા ગુણુ વાળો હોવો જોઈએ, તેની કલ્પના રહેલી છે.

ધર ઉપયોગ

ગૃહિણી માટે

અનારસા બનાવવાની રીત યોખાની આ એક સરસ અને રસાદિષ્ટ વાનગી છે. આમાં જોઈતી ચીજો આ પ્રમાણે છે: અડધો શેર યોખા, અડધો શેર દળેલી ખાંડ, ખસખસ અને ઘી.

અનારસા બનાવવાની રીત આ પ્રમાણે છે, યોખાને ત્રણ દિવસ સુધી પાણીમાં પલાળી રાખવા. દરરોજ પાણી બદલતા રહેવું. ચોથે દિવસે યોખાને ચારણીમાં કાઢી લેવા અને તેને છાંયડામાં સુકવો દેવા. સુકાઈ ગયા પછી એને ખાંડી નાખવા એટલે લોટ થઈ જશે. એમાં દળેલી ખાંડ ભેળવી દેવી અને તે પછી તેની કણેક ખાંધી ત્રણેક કલાક સુધી રહેવા દેવી. ત્યાર બાદ પુરી જેવડા સુવા કરવા અને પુરીની જેમ વણી ઉપર, ઢીસો ગોળ ચોપડવો અને ખસખસ ભભરાવી ઘીમાં તળી નાખવા. તાપ ધીમે રાખવો. ગુલાબી થાય એટલે ઉતારી નાખવા.

બેનેને નવી વાનગીઓ નીચેના શિરનામે મોકલવા વિનંતી છે. 'Indian Opinion', P. Bag, Durban.

નાનું માથું એનો અર્થ એ છે, એનામાં અભિમાન ન હોય. મોટું માથું છે સમજી અભિમાનમાં ન ફરે. મોટું પેટ ઉદારતા સુચવે છે. બધા શવે તેમ ખોલે ચાલે, એ બધું જોઈ —સાંભળીને પણ તે બધું જ અંદર સમાવી રાંખે અને શાંત રહે. ગણપતીની પત્નીઓ જે છે, બુદ્ધી અને શક્તી. આગેવાન ને બુદ્ધિ અને શક્તી બંનેની જરૂર હોય છે. વાહન હવે જોઈએ, ઉંદર એ ગણુ પતીનું વાહન છે. ઉંદર ચાલે ત્યારે અવાજ ન થાય ચળતાં હોય બુલે ખાચરે બધે ફરી વળે. આગેવાને પણ એમ કરવું જોઈએ તેજ સમાજની સેવા થઈ શકે. અને એવા આગેવાન હોય તો તેમની પુખ્ત આરંભમાં કરે અને શીમણેય કરે.

તન, મન અને બુદ્ધિમાંથી જડતા દુર કરવી ઘટે

(પહેલાં પાનાનું અનુસંધાન) સંતોની સત્તા

આપણે માનવતા પ્રાપ્ત કરવી હોય તો આવા પ્રેમભાવથી કે આવી સેવા-શક્તિથી સત્તા મેળવવાની ખાશિયતનો આપણે પૂરો ઉપયોગ કરી લેવો જોઈએ. કુટુંબમાં પ્રેમશક્તિને કારણે દરેક વ્યક્તિ એકબીજા ઉપર અચુક સત્તા કે અધિકાર મોઝવે જ છે. આ-પણી કુટુંબની ભાવના માત્ર ધરમાં રહેલી વ્યક્તિઓ પુરતી સંકુચિત ન રહેતાં જેમ જેમ વ્યાપક બનતી રહેશે તેટલા પ્રમાણમાં આવી સત્તા કે અધિકાર મોઝવવાનો આપણો સમુદાય પણ વધતો જ રહેશે. આવી અધિકાર કુટુંબથી શરૂ થઈને પાડોશીઓ ઉપર, પોતાના સત્તામાં, પોતાની ગતિમાં, પોતાના સમાજમાં, રાષ્ટ્ર માટે અને આખરે માનવમાત્ર માટે વ્યાપક સ્વરૂપ નો બની શકે છે. સેવાશક્તિથી અને પ્રેમથી મેળવેલી સત્તા મેળવતી એ માનવતાના ગૌરવની વાત છે.

જોકણી કોશ મોટો

ગુજરાતી કે ગુજરાતી ડીક્શનરી. કીમત પા. ૧-૨-૬.

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ

૧૧ પુસ્તકોનો સેટ

આ સેટમાં વિવિધ પુસ્તકો તમને વાંચવા મળશે. પુસ્તકો મોટાઓ માટે છે. કીમત ૬૬૫ પા. ૧-૧૬-૦.

'Indian Opinion' Private Bag, Durban, Natal.

તાજું ઉમદા ફરૂટ

ફરખનજી ટાઈ આફ ૯ પેની રતલ, ૧૦૦ રતલથી વધુ લેનારને ૮ પેની (રોકક ભાવ) માટી કળીનું લસણ શી. ૧-૦ રતલ, પાપક નં.૧, શી. ૧૦-૦ ૧૦૦. નં. ૨, શી. ૮-૦ ૧૦૦. પોસ્ટેજ જુડ. ૬પુરી અને ચેવલી પાન શી. ૫ રતલ; પોસ્ટેજ જુડ. બારણી શી. ૧૦-૬ ડચન; લાંબી અને રક્તેર બારણી શી. ૧૧ ડચન. ઘંઘા, બેટલા (આદ) દબેશાં હમારે ત્યાંથી મળશે.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બ્રિટિશ સુદાનમાં આરંભે ઉપર પુરવ પ્લાન આવી કોઈ પણ વસ્તુ પશ્ચીમ કાશી મોકલવું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.
WHOLESALE FRUIT MERCHANTS
P. O. Box 251. DURBAN.

અમારી નવી ચાલુ વાર્તા

ધુપ સુગંધ

લેખક: સોપાન

પ્રકરણ બીજું

પૂર્વકથા

પૂર્વકથા: વંશપરંપરાગત ઉતરી આવેલી ખાનદાનીના પ્રતીક સમાધર્મપરાયણ ને મૃદુ સ્વભાવના હરિવલ્લભ ને કેલાસખાને માધવી નામની એકની એક પુત્રી છે. દોઢેક વર્ષ પહેલાં અરીક નામનો પુત્ર યુગલ્યો છે ને તે પછી માધવી ઉપર જ જીવનની સર્વ આશા એ કેન્દ્રિત થઈ છે. માધવી માતાપિતાના વારસાને દીપાવતારી મુગ્ધ કન્યા છે, બાઈના મૃત્યુને કારણે અભ્યાસ છોડી એક વર્ષ કુટુંબ સાથે બહાર રહીને ફરી કેલેજમાં આવી છે. તરલિકા એની નિકટની મિત્ર છે. કેલેજમાં સૌનું ધ્યાન ખેંચતો ને પોતાના જીવન વિષે રહસ્ય ઉજી કરતો કમલનયન નામનો વિદ્યાર્થી છે. એ કવિ, નટ, સિદ્ધશક્તિ છે, મસ્તીથી જીવે છે.

કેલેજના સમારંભ યાદે કમલેશ એક ગીતનાટિકા લખી છે, ડોઢ પાસેથી સાંભળ્યું છે કે માધવીનો કંઈ મીઠો છે; એ તેને નાયક-વંદમાં રહેવાનું આમંત્રણ આપે છે, માધવી પ્રથમથી તેના તરફ કુટુંબભાવે ખેંચાયું અનુભવતી હોય છે, આ પરિચયથી એની સૂતેલી લામણીઓ નશ્વત થઈ જાય છે ને મનથી મુંઝાતી એ ઘેર આવે છે, આમંત્રણ તરલિકાની વતોએ કમલનયન તરફના અગમ્ય આકર્ષણમાં જોરો કર્યો છે, ઘેર માતાપિતા એના વિશાળની વાત કરતા હોય છે ને એ પહેલે છે, માધવીને અસ્વસ્થ જોઈ તેઓ ચીંતાતુર બને છે, માધવી મુંઝવણ છુપાવી શકતી નથી, બીજે દિવસે એવી જ માનસિક સ્થિતિમાં તે કેલેજમાં જાય છે... હવે આગળ વાંચો.

(મતાંકથી ચાલુ)

માધવીનું ચિત્ત પ્રસન્નતાથી ભરાઈ ગયું. કેલેજ પૂરી થવાની એ રાઈ જોવા લાગી. અંગમાં જણે નવચેતન આવ્યું હોય એમ ઉત્સાહ પૂર્ણનેત્રે એણે તરલિકાની સામે જોયું. તરલિકા સમજી ગઈ કે માધવીના દિલને રંગ લગી ગયા છે. એના મનમાં વિચાર આવ્યો: 'માધવી જાન બૂતલી જાય છે, કમલેશ સિવાય આ જગતમાં બીજું કોઈ છે જ નહિ એમ એણે માની લીધું છે.' વર્ષ પૂરો થતાં તરલિકાએ પૂછ્યું: 'હીમત માં છે ને?'

માધવીએ જલ સયી હા પાડી.
 'ઘેર જવામાં મોડું નહિ થાય?'
 માધવી તરલિકાએ પૂછ્યું
 'ઘેર?... ઘેર?' માધવી બોલી. આ વિચાર તો એણે કર્યો જ નહોતો. કંઈક અસ્વસ્થતાથી પૂછ્યું: 'ઉત્તેલો સમય લામરો?'
 'અહીં તો સમયની ચીંતા કોઈ કરતું જ નથી, ને કમલેશ તો કહે છે, કાલ અનંત છે, નિરવાહ છે!'
 'અંધાઈ થતાં પહેલાં તો મારે પહેલચું જ જોઈએ. એ કે પિતાજી તો અત્યારથી જ રાઈ જશે.' માધવી મુંઝવણભરી સ્વરે બોલી.

તો તો આ નાટિકામાં તું રહી શકશે નહિ. આજે જ નહિ, દરરોજ રાતના આઠ વાગશે અત્યારે તો દિવસ પશુ જ-સાડા જ વગે પૂરો થઈ જાય છે.'

માધવીની મુંઝવણ વધી પડી. શું કરવું તેના નિષ્ક્રમ કરી શકી નહિ. વિચારમય અવસ્થામાં હતી ત્યાં જ કમલેશ આવી પહોંચ્યો. ઢીંઢીમાં બોલ્યો: 'અપ ચલે?'

માધવી સ્થિર અંખે એની સામે તાકી રહી. કમલેશ પૂછ્યું: 'કંઈ સુશ્કેલી છે?'

'ઉત્તેલો સમય લામરો?'
 'તમારી પાસે હશે તેટલો જ.'
 'એકાદ કલાકમાં હું જઈ શકીશ?'
 'અધી જ કલાકમાં.'

માધવીની તમામ મુંઝવણો સરી પડી. હળવા મને એ કમલેશની સાથે આવી. તરલિકા ખાનેને જોઈ રહી. દસેકે ડમલાં બાદમાં પછી માધવીનું ધ્યાન ગયું કે તરલિકા સાથે નથી. એ જીભી રહી ને તરલિકાને બોલાવી સાથે લીધી. બીજા પશુ ચારેક મિત્રો સાથે થયાં.
 આમંત્રણ કમલેશ પૂછ્યું: 'સૌની વચ્ચે આવું છે કે ખેચાર મિત્રોમાં?'

'જેમ અનુકૂળ હોય તેમ' વિશ્વાસ થી માધવી બોલી. ભય ને મુંઝવણ અત્યારે એના મનમાંથી સરી-અમાં હતી.

પુસ્તકાલયખંડમાં ત્રીસેક વિદ્યાર્થીઓ ને વિદ્યાર્થીનીઓ એકઠાં મળ્યાં હતાં. આરંભમાં કમલનયને નાટ્ય પ્રયોગ અંગે થોડાક માહિતી આપી, પછી માધવીનો પરિચય કરાવ્યો બધાની નજર એની સામે મંડાઈ માધવી એથી મુંઝાઈ નહિ. એણે બાજુમાં રાખેલો તાનપુરો પોતાની જાતે જ લીધો ને પ્રસન્ન ગંભીરતાથી તેના ઉપર આંગળી આ ફેરવવા માંડી. ઝુમ...ઝુમના સ્વરે વાતાવરણમાં પશુ એવી જ પ્રસન્નતા ને અંબીરતા ફેલાવા. માધવી એ નયનો ડાળ્યાં, એનું ચિત્ત એકાગ્ર થયું. ગીતનો શુભરવ પ્રથમ મનમાં જ શરૂ થયો ને પછી કંઈમાંથી સ્વર ને શબ્દો સરવા લાગ્યા: 'મને ચાકર રાખો છ.'

માધવી જોતી નહોતી, એણે પોપચાં ઉપાડ્યાં જ નહોતાં, પરંતુ થોડી વારમાં જ એના સૂરોએ બધાંનાં હૈયાં પ્રેમભક્તિમાં ભીંજવી દીધાં. તરલિકાએ એનાં જીવનો સાંભળ્યાં હતાં, પરંતુ આજે તો જણે માધવીનાં હૃદયના દિમાલપમાંથી સ્વરમંગા જ વહેવા લાગી હોય એવો તેને અનુભવ થયો. એણે કમલનયનની સામે જોયું, એ પશુ તેને ડાળીને ખેંટો હતો, રોજની

કોઈ પીમેથી બોલ્યું: 'માધવી તમે આજથી મીરાં.'

'ના, માધવની માધવી જ' તરલિકા બોલી. વાતાવરણ હળવું થયું. માધવી શીઠું હસી સૌની સામે આભારની દ્રષ્ટિએ જોઈ રહી.

કમલનયને હજી મૌન રાખ્યું હતું. માધવી સમજી ગઈ હતી કે એ પ્રસન્ન છે છતાં એના મનોભાવ શબ્દોમાં વ્યક્ત થાય એમ એ ધમ્મકતી હતી.

'ક્યા બોલું?' સ્વમત બોલતો હોય એમ કમલેશ બોલ્યો. માધવીની સામે જોઈ એણે ઉમેયું: 'મારાં કાવ્યો આ કંઈ ને ભાવદર્શનની શક્તિ પાસે તુંજી છે.'

માધવીએ રોમાંચ અનુભવ્યો. એથી વધુ એને કશું જ જોઈતું નહોતું. છતાં કમલેશી કહ્યું: 'ગીતનાટિકાનાં મારાં કાવ્યો તમને પ્રાણુદીન લાગશે, ગાયકજન્દમાં રહેવાનો આગ્રહ હવે હું તમને કરી શકીશ નહિ.'

માધવી મંદ સ્મિત કરતી બોલી: 'હવે તો મારો જ આગ્રહ હશે એ કાવ્યોને કંઈમાં ઝીલવાનો ને એ દારા વહેતાં કરવાનો.'

વિત્રો બધાં જોઈ રહ્યાં. લમબગ. સૌએ માની લીધું કે માધવી ને કમલનયન પૂર્વજન્મની ડોઢ પ્રીતથી બંધાયેલાં છે ને કાવ્ય-સંગીતના સંબંધમાં આજે દરિને મળે છે.

મને ચાકર રાખોજી
 એના સુરોએ બધાંનાં હૈયાં પ્રેમભક્તિમાં
 ભીંજવી દીધાં...

મસ્તી એના ચહેરા ઉપર નહોતી, ત્યાં પ્રગટવા હતા પ્રેમ, ભક્તિ, આનંદ ને આશ્ચર્યના મિશ્ર ભાવો.

માધવીએ થોડાક તાનપલટા લીધા. જનનના શબ્દોને વિવિધ તાલ ને ભાવ સાથે ઘૂંટ્યા, તાનપુરાએ તેમાં સંપૂર્ણ સાથ આપ્યો. શબ્દોના અર્થભાવ એના મુખની રેખાઓ ઉપર અંકિત થવા લાગ્યા ને સાક્ષાત મીરાં અહીં આવીને એની વેદના વ્યક્ત કરતી હોય એવું વાતાવરણ પ્રસરી ગયું.

ગીત પુરું થયું. માધવીએ નેત્રો ઉઘાડી સર્વ પ્રથમ કમલનયન સામે જોયું. હવે જ એ પોપચાં ઉપાડતો હતો. એની આંખમાં માધવીએ અગમ્ય ભાવો વાંચ્યા. જે મુગ્ધ મનની એ કલ્પના કરતી હતી તે અત્યારે કમલેશની આંખમાં આવીને વચ્ચું હતું. હા, એ 'અહ્મુત' એમ બોલ્યો નહિ, પશુ એના રોમરોમમાં એ ભાવ વ્યાપેલો હતો એમાં કશી જ શંકા નહોતી. નેત્રોના ઠીકરણો પશુ એ જ અક્ષરો દોરતા હતા.

કોઈ હસ્યું, કોઈએ સહેજ કટાક્ષ પશુ કર્યો, પરંતુ કોઈના દિલમાં કટુતાની એક લહરી પશુ પેદા થઈ નહિ. તરલિકાના આનંદને તો કોઈ સીમા જ નહોતી.

સૌ છુટા પડ્યાં ત્યારે કમલેશ યાદે અસ્વાભાવિક ગણાય એ રીતે એણે માધવીને આદરથી નમસ્કાર કર્યા. માધવીએ મુગ્ધ બાવો સાથે તે ઝીલ્યા. પછી તરલિકાને સાથે લઈ એણે ત્યાંથી વિદાય લીધી.

'માધવી, આજે તે' અહ્મુત ખાડું. તરલિકાએ કહ્યું.
 'તને ગમ્યું?'
 'ગમ્યું જ નહિ એમ થઈ ગયું કે મીરાંએ ને રાધાએ સંયુક્ત રીતે નવજન્મ લીધો છે.'
 'શું બોલે છે તું?'
 'સોયું' કહું છું માધવી, તું કેવી સુંદર, સુરલ, પ્રેમદિવાની છે!'
 માધવીનું મન અમમ્ય કારણે ભારે ભારે થવા લાગ્યું. એણે તરલિકાને કહ્યું: 'મને-થાય છે કે હું કોઈ

જાન્યવા પંચે પ્રવાસ કરી રહી છું... સમગ્રવું નથી, શું યરો માઈ?'

'કમલનવનની પથુ અત્યારે એ જ રિયતિ હશે.'

'ખરેખર તું એમ માને છે?'

'ત્રણ વર્ષમાં એના જીવનમાં આવું કદી જો નોંધું નથી. એને અરવરય, કોષથી અન્નચેલો કે મુઝ પતેલો કોષ કમ્પી થશે જ નહિ.'

'કેવળ મારા ગીતથી જ એમ બન્યું હશે?'

'એ તો કોણ કહી શકે?'

'તરલિકા, આવી લાગણીઓ ક્યાં થી ને શા માટે ઉઠતી હશે તે શું જાણી જ ન શકાય?'

'જાણી તો શકાય, પરંતુ નિર્મળ ને આલોકક લાગણીઓમાં સ્નાન કરવાને બદલે એવું મૂળ શોધવા જવા વું કોણ કહે?'

'તરલિકા તું પણ અહુલુત છે હો' માધવી પ્રસન્નતાથી બોલી. 'તારો સાય ન હોત તો હું મુઝાજ જ જાત. સાઈં યધું તે મારા મનની રિયતિ જાણી લીધી.'

'જાણી લીધી ને નાણી પણ લીધી.'

'એટલે?'

'એની કસોટી પણ કરી લીધી.'

'શા ઉપરથી?'

'કોલેજ છુટ્યા પછી એક પણ પથુ ન શોભનારી તું આજે એક કલાક રોકાઈ અહુ હવે, તારે માટે પણ કાલ અનંત ને નિરવધિ બની જશે!'

માધવી આ સાંભળી પ્રસન્ન થઈ પણ તે પછી તરત જ એવું ધ્યાન ધરિયાળ ઉપર ગયું. સહેજ ચીંતા પણ જન્મી, હસીને બોલી: 'તરલિકા, પિતાજી હવે ફિકર કરતા હશે.'

અને બંને જીવં પડયાં.

માધવી ઘેર આવી ત્યારે હરિવલ્લભ અને કેશાસળા ખરેખર તેની ચીંતા કરતાં જ બેઠાં હતાં. આજે હરિવલ્લભ કંઈક વહેલા આવી ગયા હતાં. કેશાસળાના મનમાંથી અર્ધ કાલની વાત અહુ નહોતી એટલે તેઓ સ્વસ્થ થઈને બેઠા કે તરત જ એમણે પૂછ્યું હતું: 'મધુબાઈના કુમારમાં તમને કંઈ ખામી લાગે છે?'

'બામી ના, જરાય નહિ,' હરિવલ્લભે જવાબ આપ્યો હતો.

'તો શા માટે તમે વિચારતા નથી? મને તો... મને તો... એમ લાગે છે કે માધવી આ ઘર છોડી જશે એ કમ્પ ના જ તમારાથી સહેવાતી નથી.'

'સાચું છે, તમારું અનુમાન,' હરિવલ્લભે કંઈક સ્ત્રોત્ય સાથે ઉગર આપ્યો હતો.

'માધવી આપણને અમે તેટલી વહાલી હોય, એકની એક ને જીવાદારી સમી હોય છતાં એ કન્યા છે...'

'તે હું સમજું છું.' હરિવલ્લભના અવાજમાં સહેજ કચળતા આવી અહુ હતી. કેશાસળાના મનમાં અશોકવું સ્મરણ જાગી ગયું હતું. બંનેએ આ રિયતિમાં મોન રાખવાવું જ પસંદ કયું હતું.

'અહુ કાલે માધવી કંઈક ગંભીર ને અસ્વસ્થ હતી ખરું?... આજે પણ હજી લગી આવી નથી.' ધરિયાળ તરફ જોતાં હરિવલ્લભ બોલ્યા હતા.

'કાલે કંઈક વિચારમાં હશે, અબ્બાસ તો પણ બોલે હોય ને આજે કોષ બહેનપણી સાથે...'

'પથુ એ કોષ દિવસ મોડું કરતી જ નથી, જાણે છે કે મારા દિલમાં એના વિષે ઘણી ફિકર રહે છે.'

'એવી ફિકર તમારે હવે છોડવી જોઈએ. એ મોટી યજ છે, કોલેજમાં કોષ સાથે વાત-ચર્ચા કરવા પણ રોષાઈ હોય. આપણી માધવીમાં ચીંતા કરવા જેવું કંઈ છે જ નહિ.'

'એ તો હું પણ જાણું છું. પણ કોણ જાણે કેમ અશોકના મયા પછી એના ઉપર જ માઈ મન રિયર યજ મધુ છે. એ અહોથી જશે એવી કલ્પના પણ સહેવાતી નથી... ને અશોક ના વિચારો પણ આવી જાય છે. પાછલી જીવં સંતાન વિનાજ...' હરિવલ્લભ આમજ બોલ્યા નહિ કે બોલી શક્યા નહિ તે કેશાસળાથી સમજાયું નહિ, પણ એમનાથી આ રિયતિ અમાહ નહિ એટલે એમણે કહ્યું હતું કે

'માધવી લગ્ન કરશે એટલે અશોક જ ગળશે ને આપણને?'

'શું કહ્યું? હરિવલ્લભની આંખો ત્યારે અમકી હતી. એમણે હવે બોલીને ત્યારે કહી નાખ્યું હતું: 'મધુબાઈના કુમાર માઈ માઈ મન વધવું નથી તેવું એ જ કારણ છે. એ

તો આપણે અશોક બની શકે નહિ, માધવી પણ એ પછી આપણી' રહે નહિ, મારાથી એ સહુ જાય નહિ.

ને ત્યારે જ માધવીએ ધરમાં પ્રવેશ કયો. એવું મન ગઈ કાલ કરતાં વધુ મુંઝવું હતું છતાં એણે સ્વસ્થતા જાળવી હતી. આવતાં જ હસીને બોલી: 'તમે મારી ચીંતા કરતાં હશે, પણ આજે તો મારે ત્યાં એક જન્મ આવવું યધું.'

'શું ગાયું, બેટા! કેશાસળાએ પૂછ્યું.'

'મને ચાહર રાખો છું'

'એ તને બહુ અમે છે, ખરું?' હરિવલ્લભે પ્રસન્નતાથી પૂછ્યું ને માધવીના મનને બાર હળવો યજ મયો.—એધું.

શુક્રગીર્ષી, ધનકમ ટેકસ રીટન્સ, લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ કલેક્ટરન્સ અને ધનસ્ચેરન્સ માટે મળો:

આર. વીકુલ
૨૧૩ મેડોસા હાઉસ, ૧૭ કમીસનર સ્ટ્રીટ, સેકન્ડ ફ્લોર, ફરેરાસ્ટાઉન, બેદાનીસખર્મ, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

વેચવાના છે
નવસારી સ્ટેશન રોડ પર, બલમમાં ત્યા સોસાયટીઓમાં મહાન અગર પુસ્તક-ખોટ લેવા માટે અગર નેશનલ સેવિંગ્સ સર્વિસીકેટ (આવક વેરાથી મુક્ત બ્યાન) ખરીદવા લખો:
એમ. જનાઈન બાટ,
Authorised Agent For
Government of India
National Saving Certificate.
બાળા સાહેબની હવેલી,
Navsari, Bombay, India.

અમારું નવાં વર્ષના
"ગુજરાતી" પ્રેસના સંવત
૨૦૧૨ના પંચાંગ આવી
ગયાં છે.
કીમ. શી. ૫-૩ પાસ્ટેજ સાથે.
નીચેના શીરનામે પોસ્ટલ ઓર્ડર
મોકલી તુરત મંખાવી લેવા વિનંતિ છે.
'Indian Opinion',
P. Bag, Durbun.

લગ્ન પ્રસંગો માટે
અમને મળો.
સુરતી જમણના અમે રેપેશ્યલીટ છીએ.
શ્રી કેપીટનની અંગત હેખરેખ નીચે મુનીયનના અને રાજેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્યાકા હઈશું.
કેપીટનસ બાલકની હોટેલ
(ધી કેનર્ રીકાઈ હાઉસ)
એ અને વિકટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુણાપર - હરબન.
ફોન નંબર ૨૩૪૧૪
ટેલીગ્રામ: KAPITAN.

એ અઠવાડીક પંચાંગ

વાર	ક્રીસ્તી ૧૯૫૫ ડીસેમ્બર	હીંદુ ૨૦૧૨ કાર્તીક	સુસમવાન 1301 લીજરી ૨. ૭. અવસ ૨૭. આખર	પારસી 1324 ગોરાઈ ૬	સુમેોદય ક. મી.	સુધોરત ક. મી.	ધાર્મિક તહેવારો-ઉત્સવો
શુક્ર	૯	૧૬ ૧૧	૨૩	૯	૪-૪૮	૧-૪૮	શિવરાત્રિ
રવિ	૧૦	" ૧૨	૨૪	૧૦	૪-૪૭	૧-૪૮	
રવિ	૧૧	" ૧૨	૨૫	૧૧	૪-૪૭	૧-૪૮	
સોમ	૧૨	" ૧૩	૨૬	૧૨	૪-૭	૧-૪૮	
મંગળ	૧૩	" ૧૪	૨૭	૧૩	૪-૪૬	૧-૪૦	
બુધ	૧૪	" ૧૫	૨૮	૧૪	૪-૪૬	૧-૪૦	
ગુરુ	૧૫	સુક્ર ૧	૨૯	૧૫	૪-૪૬	૧-૪૦	
શુક્ર	૧૬	" ૨	૧	૧૬	૪-૪૫	૧-૪૧	
રવિ	૧૭	" ૩	૨	૧૭	૪-૪૫	૧-૪૧	
રવિ	૧૮	" ૪	૩	૧૮	૪-૪૫	૧-૪૧	
સોમ	૧૯	" ૫	૪	૧૯	૪-૪૪	૧-૪૨	વિનાયકી ચતુર્થી
મંગળ	૨૦	" ૬	૫	૨૦	૪-૪૪	૧-૪૨	
બુધ	૨૧	" ૭	૬	૨૧	૪-૪૪	૧-૪૨	
ગુરુ	૨૨	" ૮	૭	૨૨	૪-૪૩	૧-૪૩	પંચમી

પરચુરણ

—ઈસ્ટ આફ્રિકાના યુવાનના રાજ કથાકા જેઓ દેશ નીકળે યયા હતાં તેઓ જે વર્ષ પાદ ફરી પોતાના દેશ માં આવી ગયા છે. ૧૯૫૩માં સરકારને અંધારણના સુધારામાં મદદ નોકોતી ફરી તેમને દેશ નિકાલ કરાયા હતાં.

—રશીયામાં પંડીત નેહરુની મુલાકાત ની શીલ્મ જે રંગીત, શીલ્મ છે તે ઇસ્ટ આફ્રિકામાં ખતાવવામાં આવી રહી છે કહેવાય છે કે શીલ્મ ધણીજ સુદર છે.

—સરસ્વતી ચંદ્રના લેખક રવ. ગોવર્ધન રામ ત્રીપાઠીની જન્મ સતાબ્દી જન્મ વવાનું નંકકી યયું હતું ઇસ્ટ આફ્રિકા માં પણ તે જન્મ રીતે જન્મવાઇ હતી.

—અમેરીકાનો સૌથી મોટો મનેયો બેની જે સાઉથ આફ્રિકાની મુલાકાતે આવનાર છે ડીસેમ્બરની/૨૩મીએ બેન્હાનીસખર્ગમાં એનો જલસો છે. એને ફનીયાની અખાખીમાંથી "આહમી અન્યખી"નો ઇલકાખ અપરા માં આવ્યો છે.

—ન્યુઝીલેન્ડના ડેપ્યુટી પ્રાઈમ મીનીસ્ટર ડીલેની મુલાકાતે અયા હતા.

—ઝેરલાલવેપ્રીયાએ ૫૦૦૦૦ રૂપીયા સંકટ નીવારણ માટે ડીલેને મોકલાવ્યા છે. એ પૈસા રેક ક્રેસ સોસાયટી તરફથી ઉધરાવવામાં આવ્યા હતાં.

—ઈંગ્લેન્ડના વડા પ્રધાન સર એડન અમેરીકાની મુલાકાતે જવાના છે. તેઓ આઈઝન હોવર સાથે ચર્ચો કરવાના છે અને એપ્રીલમાં રશીયા ના વડા પ્રધાન લેડનની મુલાકાત લેનાર છે તેની પથુ ગોઠવણુ કરશે.

—એકુત યુવક યુવતીઓની એક બીજી ૩૭ સભ્યોની ટોળા એપ્રીલમાં અમેરીકા કે માસ માટે જશે અને તેના બદલા માં તેટલાંજ ડીલે આવી કે માસ રહેશે.

—મદ્રાસમાં સખત વાવાઝોડુ યયું હતું અને તેને પરીચાએ ધણા ધરો તુટી ગયા હતાં અને ૫૦૦ ઉપરાંત નાં મરણુ યયા હતાં પાકેને પણ ધણું તુકસાન યયું જણાય છે.

—શ્રીમતી વિન્યાલક્ષ્મી પંડીતને લેડન યુનિવરસીટી તરફથી "ડોક્ટર ઓફ મો"ની ડીગ્રી આપવામાં આવી છે.

—અરેબીયાના રાજા સૈયદ ડીલેના મેમાન તરીકે ડીલે અયા છે. તેઓ દિલ્હી પ્લેમ્યા ત્યારે તેમને ૨૧ તોપનું માન આપવામાં આવ્યું હતું.

—સીંગાપોરના વડા પ્રધાન ડીસેમ્બર ની પાંચમીના ડીલેની મુલાકાતે ત્રણ દિવસ માટે અયા હતાં.

—ડીલેમાં અક્ટોબર ૧૯૫૬થી અખતરો કરવા એવર કંડીશન વાળી ત્રીજા વર્ષની ટૂંનો શરૂ કરવામાં આવશે.

—ડીલેની સરકાર ઇસ્ટ આફ્રિકા અને ડીલે વચ્ચે વિદ્યાર્થીઓને પ્રવાસ કરવા માટે સરતા ઘરે વહાનની ગોઠવણુ કરવાનો વિચાર કરે છે.

લગ્ન

પોર્ટ એલીઝાબેથમાં રવ. રવજીભાઈ મોરારજીની પુત્રી શ્રીમતી કમળાબેનના લગ્ન કેપ્ટાઇનના શ્રી બાપ્તરભાઈ ચાવડાના પુત્ર શ્રી અમૃતલાલ સાથે તો. ૧૮-૬-૫૫ ના યયા હતાં તે પ્રસંગે શ્રી શાંતીલાલ રવજીભાઈ તરફ થી અનેક સંરથાઓને બોટો અપાઇ હતી. એક ગીની 'ઇન્ડીઅન ઓપિનિઅન'ને પણ મળી છે જે આભાર સાથે રસીકારીએ છીએ.

નવલ કથાઓ

ઈદરાની આપવીતી	૫	૩
છેલ્લો અબીનય	૯	૬

બીજાં પુસ્તકો

બુદાન યજ	૨	૦
ત્રેયાચીની સાધના		
(કાશીરલાલ મશરૂવાળાનું જીવન	૭	૬

કીશોરલાલ મશરૂવાળા કૃત

સંસાર ધર્મ	૬	૦
દીપ નિર્વાણુ (દર્શક)	૭	૦
મળવાનું ઠેકાણું આ ઓરીસ		

'Indian Opinion', P. Bag, Durban, Natal.

ધાર્મિક પુસ્તકો

વિનોયા ભાવે કૃત ઉપનીશદ્ ગીતાજી વિગેરે ધાર્મિક પુસ્તકોના સ્લોઠોપર પ્રવચન.

ઇશાવાસય વૃત્ત (ઉપનીશદ્ના સ્લોઠો)	૧	૬
ગીતા પ્રવચન	૩	૦
સ્થિતપ્રજ્ઞદર્શન (ગીતાજીના બીજા અધ્યાયના સ્લોઠો)	૪	૦
મધુકર (લેખાનો સંગ્રહ)	૪	૬
જીવન પ્રદી (,, ,,)	૩	૯

Obtainable from:

INDIAN OPINION- P/Bag, Durban, Natal.

નવલ કથાઓ

ઝેર તો પીધા છે ભણી ભણી	૬	૬
સાગર કથા	૮	૬
જાણુ સુકિત	૭	૬
આખતી ઠાલ	૭	૦
ન.લ પંખી (નાટક)	૫	૦
ગોદાન બંગાલીનો અનુવાદ ભાગ ૧. ૨. સેટના	૧૬	૦
ઘોરાની વાતો	૬	૦
બહીષ્કાર	૬	૦
વિનાશ મંદિર	૭	૯
પ્રદીપ	૭	૬
સાગર સામ્રાટ	૬	૦
દિરીદની વાતો	૬	૦
પૌરાણિક નાટકો	૫	૯
ચોવન ભાગ ૧. ૨. સેટની	૧૨	૦
આચાર્ય બીજા ભાગ ૧. ૨. સેટની	૧૪	૦
દરીયા વાટ	૧૦	૦
કાંતી	૭	૦
સકિત હૃદય અને સંયુક્તાં	૬	૦
વસુધરા	૧	૬
છેલ્લો પ્રયોગ	૭	૬
સ્વાધ્યાય ભાગ ૧. ૨. સેટના	૧૩	૬
દુર્ગા	૮	૦
ન્યસીદ	૧૦	૦
ગોઠીની	૮	૦
પ્રભાત કીરણો	૮	૦
માનવતાના યુદ્ધ	૭	૦
ઝેરતો પીધા છે ભણી ભણી (દર્શક)	૫	૬

'Indian Opinion', Private Bag, Durban.

જ્ઞાન મેળવવા લાયક પુસ્તકો

ગીતા જ્ઞાની	૧	૩
કેળવણી વિકાસ (શ્રી. મશરૂવાળા)	૩	૦
સ્ટી યુ. સર્ચાંકા	૪	૧
સચુળી કાંતી	૪	૦
કેળવણી વડે કાંતી	૭	૧
મારી જીવન કથા (નિદર)	૧૫	૦
સરકાર વહલબાબા ભાગ ૧	૧૩	૦
એક ધર્મ યુજ (અમદાવાદનો મજુરોની ભડતનો ઇતિહાસ)	૧	૩
શ્રાદ્ધના તેર દિવસ	૧	૦

ગાંધી સાહિત્ય

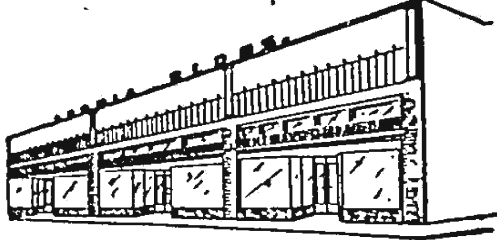
પાયાની કેળવણી (ગાંધીજી)	૩	૦
આભાર આ (સ્તુરબા ગાંધી)	૪	૦
ગાંધીજીનો સરકાર સાથે પત્રવ્યવહાર	૩	૦
બાપુની સેવામાં	૧	૦
કસ્તુરબા સ્મારક અંક—('ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન')	૧	૧
ગાંધી સ્મારક અંક	૨	૦
બાપુના-બાને પત્રો (કસ્તુરબા પર લખાયલા પત્રો)	૨	૧
ટાઇફોઇડ	૧	૧
નળાખ્યાન	૭	૧
મારી જીવન કથા (ભારતના રાષ્ટ્રપતી રાજેન્દ્રપ્રસાદ)	૧૫	૦

Obtainable from:

'Indian Opinion' P. Bag, Durban, Natal.

K.M. Lodhia & CO.

Manufacturing Jewellers and General Dealers



22 ct Jewellery made to order in latest designs

આવિસ કેરટ

સોનાના ઠાંગીના ખાસ અમારી ગતી દેખરેખ નીચે અમને અપાયેલું કામ સંતોષ પામે એવી રીતે કરીએ છીએ.

નેક્લેસ, જુડી જુડી ઠીકાઈની બંગડી અછોડા, સાડીની પીન, વીડી ખડકસ એરોંગ વગેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

Phone 22905 Tel. ADD. : "GANDABHAI"

The Home Of
INDIAN SWEETMEATS.

G. C. Kapitan & Son
Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their
POSTAL ORDER with their orders.

Write For Price List.

બહારગામના ગ્રાહકોને ખાસ સુચના

એડર સાથે પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવા મહેરબાની કરવી. મોકાઈની કોમલ ઉપરાંત નીચે મુજબ પોસ્ટલ ઓર્ડરવા વિનંતી છે.

નો. રોડશીયા શી. ૧-૦ રતલે. સમન રોડશીયા
૬ પેની રતલે. યુનીયનમાં ૩ પેની રતલે.

પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો

154 GREY STREET,
DURBAN.

Phone 332651

P.O. Box 1549

Tel. Add ENBEEDEE-

MASTER BROS.

(PTY) LTD.

33 West Street, JOHANNESBURG.

MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS
HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

રેશમી તેમજ સુતરાઉ કાપડ, હુલન જર્સી, હુલ, બાળકો માટેનો નવ નવનો માલ, ધર વપરાશ માટે તેમજ લગ્નપ્રસંગોએ શણગાર માટે રીલન વગેરે માટે અમારે લાં પ્રથમ તપાસ કરવા બલામણુ છે.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રા.) લીમીટેડ

૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનનિસબર્ગ.

બોક્સ ૧૫૪૯.

એકલું તમે લલો છા કે કેનેડાની વિશ્વ વિખ્યાત કંપની
સન લાઈફ ઓફ કેનેડા

ઉપરાંત કંપનીના હવે સત્તાવાર એજન્ટ છીએ.

ઉપરાંત

દક્ષિણ આફ્રીકાની વરિષ્ઠ અદાલતની કેપ ઓફ ગ્રેડ હોપ પ્રોવીન્સીયલ ડીવીઝન ના સરકાર તરફથી નીમાયેલા અંગ્રેજ તથા ગુજરાતી ભાષાનુસાર છીએ તેમજ અવેની ઈન્શ્યુરન્સ અંગેનું કોઈ પણ લતનું કામકામ વિના વીલ'બ લ્વરીટ બીએ યર્થ શકે છે.

1. Wherever there is a particular Life Assurance Problem a Sun Life of Canada Plan can solve it.
2. Prompt settlement of claims is a maxim of the Company's Management.
3. During 1951 the Company paid over £31,000,000 to annuitants, policy holders and their families.

The Sun Life of Canada is a Leader in World Wide Assurance

Consult us first.

C. C. PALSANIA

GENERAL AGENT

Business, Estate, Financial, Insurance and Immigration Consultants.
Sworn Translator.

100 Sir Lowry Road,
P.O. Box 4624.

CAPETOWN
Phone 32390

જોઈએ છે

હાલકાં

તમારાં સ્ટેશન કે સાઈડિંગ
પહોંચતાં કરવા માટે

અમે ટનના

પા. ૭ આપીશું

ખાલી બેગો રેલ ક્રીસયું ભરી પાછી મોકલી આપીશું.
વધુ વિગતો માટે લખો:

THE

**BULLBRAND
FERTILIZERS LTD.**

SARNIA

NATAL.

ધીરુભાઈ પી. નાયક

ચુકરીપર, યુસાફરી, ધીમાનાં અને જબરદસ્ત એજન્ડા હિંદુસ્તાન અખર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ ફરિયાદ અખર જમીન માગે' યુસાફરી કરવા પરે બેઠા અચારી મારફતે છૂટકો કરો. છ'કમી, આગ, ચોરી, દુલ્લક, નહરમાત, પેટપ્લાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતરાંબી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ક્લેયરન્સ સર્ટીફિકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો. પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે ચક્રત સલાહ આપીએ છીએ. નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન એન્ડ ચોરફ્રીયા અને થોર્સાથર ઈનરયુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રાતનિધિ.

Phone : 33-9033. 29e Commissioner Street, JOHANNESBURG.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેઠકમ છુટ, વાઈનીબિટમ છુટ, વોઈરોબ, ટરેસીબ એસ્ટ, સાર્કો બોર્ડ એફીસ ટેસ્ટ, યુક કેસ, ટેબલ, તબન કીફાયત માવે ખરીદી સકરો. બતે પધારી લાભ લેવા ચુકરો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન હરેસર—

જે હમારી જેખરેખ નીચે વર્ધ્યાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશા વર્ધ્યાર રહે છે. માત રોહા શાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG. PHONE 33-4691. BOX 2526.

યુનીલાલ ધ્રધર્સ

હમણા જ ખુલ્લો મુકલો માલ !

ન્યુ ધરા હાપેલી નીનન સાડીઓ ૬ વાર શી. ૪૯-૬ જરીની કીનારવાળી નવેરનેટ '૪૫' વારની શી. ૧૫-૦

પાટલી પાલવ અને આખી જાત વાળી રેશમી હાપેલી સાડી પા. ૭-૧૦-૦ થી ઉપર બેવડી કીનારની સાડી કેપ '૪૫' વારની શી. ૩/૧૧ થી ઉપર

સુતરાઉ સાડીઓ છેલ્લી ઢબના રંગો અને હાપો વાળી પાંચ વાર શી. ૨૭-૬ થી ઉપર છ વાર શી. ૩૬-૬ થી ઉપર

C.O.D. અને ટપાલથી આવેલા ઓર્ડરોને તુરત ધ્યાન દેવામાં આવે છે.

જોઈએ તો સામ્પલ મોકલીશું.

યુનીલાલ ધ્રધર્સ

(પ્રો.) લીમીટેડ

૬૩ વીક્ટોરીયા સ્ટ્રીટ, ડરબન.

ફોન : ૨૪૦૦૩

પી. ઓ. બોક્સ ૮૨૨

Telephone : 20951

177 Grey Street DURBAN.

Bhagat's Vegetarian Lounge

(Prop: G. L. BHAGAT)

Ghee Sweetmeat Specialists

Receptions and Wedding Parties Catered For

ટેલીફોન : ૨૦૯૫૧

૧૭૭ ગ્રે સ્ટ્રીટ ડરબન.

ભગત્સ વેજેટેરીયન લાઉન્જ

(પ્રોપ્રાયટર : જી. એલ. ભગત)

ઘીની મીઠાઈઓના સ્પેશ્યલિસ્ટ

બેળાવડાઓ, લગ્ન પ્રસંગોએ અમે મીઠાઈઓ પુરી પાડીએ છીએ.

ચોખ્ખા ઘીની બનાવેલી શુદ્ધ મીઠાઇ

અમારી મીઠાઇ લેણસેણ વગરના ચોખ્ખા માલમાંથી બનાવવામાં આવે છે. દરેક મીઠાઈ બત્તી કેપરેખ નીચે બનાવી કાળજીથી પેક કરી રવાના કરવામાં આવશે. આપનો એઈર વેળાસર મોકલવા વિનંતી છે.

સુવરદેહી સફેદ, લીલી, ગુલાબી શી. ૬-૦ રતલ	પીસ્તા માવા ભરડી શી. ૬-૦ રતલ	પોરબંદરી ખાન્ધી મોળી શી. ૬-૦ રતલ
માવા ભરડી શી. ૫-૦ રતલ	કેસરી માવા ભરડી પીસ્તા શી. ૬-૦ રતલ	ચણનો મગજ શી. ૪-૦ રતલ
બદામ માવા ભરડી શી. ૬-૦ રતલ	ભાણુવડીયા માવા પેડા શી. ૫-૦ રતલ	રદાર બેન્ડના ગાંડીયા શી. ૩-૦ રતલ
કેસરી માવા પેડા શી. ૬-૦ રતલ	સુરતની માવા ધારી શી. ૫-૦ રતલ	રાજવંશી પોવાનો ચેવડો શી. ૬-૦ રતલ
ભાણુવડીયા બદામી પેડા શી. ૬-૦ રતલ	બદામી માવા ધારી શી. ૬-૦ રતલ	પાપડ અડદના નાના ૧૦૦ નંબના શી. ૧૦-૦ મસાલા વાળા
સુરતની પીસ્તા માવા ધારી શી. ૬-૦ રતલ	બમનબરી મેસુળ શી. ૪-૦ રતલ	પાપડ અડદના મસાલા વાળા મોટા, ૧૦૦ નંબના શી. ૧૨-૦
મુંબઈ લીસો હલ્લો પીસ્તાનો શી. ૬-૦ રતલ	બુનીના ઠાડું શી. ૩-૦ રતલ	ઢાળ, ફકરી શી. ૨-૦ રતલ
મુંબઈ લીસો બદામી હલ્લો શી. ૬-૦ રતલ	ગુલાબ બંજુ શી. ૨-૬ રતલ	મીક્સ ફરસાણ શી. ૪-૦ રતલ
પોરબંદરી સાટા શી. ૫-૦ રતલ	—ફરસાણ—	મીઠાઇ હીવાળી મીક્સ ૫-૦ રતલ
ચુરમાં ઠાડું શી. ૩-૦ રતલ		" " " ૪-૦ રતલ
કોપરાપાક શી. ૨-૧ રતલ		
માખા મોદનપાર શી. ૪-૦ રતલ	ભાવનબરના ગાંડીયા ફાફડીયા શી. ૩-૦ રતલ	
	જાળી ચણના લોટની સેવ શી. ૨-૬ રતલ	

પોસ્ટેજ : યુનીયનમાં ૩ પેની રતલ

સા. રોડેસીયા ૯ પેની રતલ

નોર્થન રોડેસીયા શી. ૧-૦ રતલ

ઓર્ડર સાથે પૈસા મોકલવા વિનંતી છે

Jethalal's Mithai House

71 Prince Edward Street, Durban.

Telephone : 27780 — P. O. Box 2043.

Tel. Address : "SWEETMEATS"